

G
MAM
BER
G

ROMAAN

No

15

Noor lauljanna proua Netty Kanarik-Puusapp.

RI
Et. S. Keskmeelne
Eesti NSV Rahvak
Raamatukogu

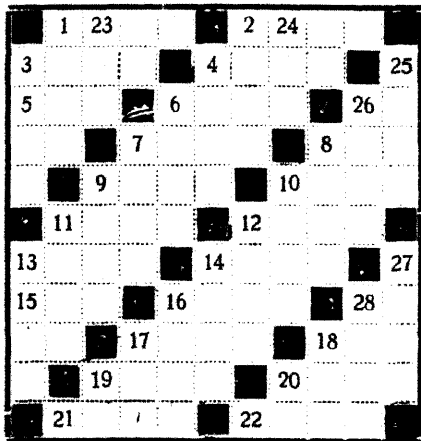
SP
7591

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.

Hindmõistatus

Nr. 15 (129).

Ristsõnade mõistatus.

Sõnade tähendused:

Pahemalt paremale:

1. Metsloom.
2. Ihukate.
3. Laevaosa.
4. Kuu.
5. Tekib pikemast ärkwelolekust.
6. Osa wiljapeast.
7. Kondiitrisaadus.
8. Sõudeabinõu.
9. Kõdunenud müür.
10. Suur kulk linde või putukaid.

11. Ühe tähtsa toiduaine müügikoht.
12. Tarwiliksissepääsmiseks lukustatud ruumi.
13. Hiina riigiwapikujutus.
14. Leidlikkust ja mõistust arendaw mäng.
15. Muistne sõjariist.
16. Tähtis tegur kõnelemise juures.
17. Tarwitatakse pesemisel.
18. On igal majal.
19. Missugune on wihane inimene.
20. Mis peaks igauks omas ametis olema
21. Mis äraksinud inimesel meeles pole.
22. Tähtis osa kehas.

Ülewalt alla:

1. Nõu wedeliku tarwis.
2. Lird.
3. Tekib kukkumise või loomise tagajärjel.
4. Mis öeldakse tuttawatega kokkusaades?
5. Kõrge ehitus.
6. Muistne talumaja.
7. Mis on ideaalsel inimesel esiplaanil?
8. Kärjesaadus.
9. Kaitse riiete määrdumise eest.
10. Mis igal inimesel armas peaks olema?
11. Walitseb kahe sõdiwa riigi wahel.
12. Neljajalgne olewus.
13. Magus toiduaine.
14. Tekib nahawigastuse tagajärjel.
15. Planeet.
16. Mis igal inimesel olema peaks püha?
17. Kõik mis võib näha ja katsuda.
18. On igale lapsele armas
19. Looma „sõjariist“.
20. On „paksem kui wesi“.
21. Tähtis aine toidu juures.
22. Püsib talwelgi oksa küljes.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuselahendus**“ kuni 15. septembrini. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwehe tän. 16) sissekäigu juures asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 19 (133).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) **Jules de Revel — Kombejuhi hällist hauani**; 2) **Marie Under — Weriwalla**; 3) **Arthur Adson — Henga palango**. „Romaani“ talitus.

Kõik, kes huwitawat, põnewat ja tuumakat lugemismaterjaali ihaldawad, leiawad seda rahwalikult toimetatud ajakirjas

== „ROMAAN“ ==

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Arnold Bennett: Tuhande rõõmu linn. — W. W. Jacobs: Pime kapten. — Jean de Metz: Belgia ja ta rannikud. — Maurice Dekobra: Kuidas ma õnge sattusin. — H. Wühner: Läänemaa. — R. Baltazzi: Haawilaeng. — Rudolf Gerbl: San Antonio. — O. Grossschmidt: Õie pisarad. — Fr. Lehne: Tuli südames. — Tõtt ja nalja.

Nr. 15 (129)

August 1927

VI aastakäik.

Tuhande rõõmu linn.

Inglise kirjaniku Arnold Bennett'i romaan.

6

„Ma pole üldse veel woodis olnud,“ ütles ta lõpuks. „Ma pole warem veel kunagi maganud balkoniga toas; nii ei mõinud ma vastu panna, waid pidin wälja astuma, et näha, kui ilus on õö. Mõtlesin seepeale, millise ilusa elu me siin mõistime weeta, waatlesin tähti, kuulsin seal wastu kella lööwat, ja aiad olid nii imeilusad selles tähtistaewa walgustuses. Nii mõõdus wiist wäga pikk aeg. Siis nägin ma oma akende all kedagi meest seiswat. Tal olid sinised riided seljas, ja ta juus oli hall. Ta alustas minuga juttu.“

„Miks ei ütelnud sa talle, et ta lahkus, mu armas?“

„Ta näis nii kurb ja jutustas seewõrra huwitawaid asju. Pauline, mu armsaim, siin majas on midagi wäga paha — saladus. Ta ütles mulle, et ükski inimene ei usuks seda, mida tema mõiks kõneleda; seejuures oli tal nii imeilus hääl. Ta nuttis peaaegu, kui ma pealt kuulajain.“

„Kes ta siis oli?“

„Ta on wiist mingisugune sugulane,“ ütles Rosie. „Ujun seda wähemalt. Ta ei ütelnud seda mulle. Aga ta ütles mulle, et siin olla üks muist laegas, mida talle tingimata waja olla. Pauline, ma olen kindel, et ta mitte mõni warras ei ole. Ta on mees, kes palju on kannatanud; ta palus mind, et ma talle kasti ära tooks. Ta nägu oli nii kurb — ja ma ütlesin,

et ma seda teen. Siis jutustas ta mulle täpselt, kus kasti asub.“

„Mis ta siis ütles, kus kasti on?“

„Ta ütles, kasti olla mrs. Flam'i padja all. Ja nii see oligi.“

„Kuidas sa seda tead?“ küsis Pauline hirmunult.

„Hilisin Teie tuppa, tõstsin mrs. Flam'i pea üles ja wõtsin kasti ära. Sa magasid. Ta oli mulle ütelnud, et pean waatama, kas sa magad, ja ei tohi sind äratada. Nii tulin ma üsna hiiretaha tuppa.“

„Nii kuulsid sa siis tema sõna,“ pomises Pauline üllatatult.

„Ma ei saanud teistiti, mul oli temast nii wäga kahju. Ja ta hääl oli nii —“

„Rosie,“ ütles Pauline, „muidu olid sa alati nii mõislik.“

„Ma ei saanud teistiti,“ ohkas Rosie meesti.

18. Ettevalmistused pulmadeks.

Juliette d'Anray'i oli wäike elutuba Carpentaria bungalow'is. See asus läänepoolsel eismesel korral, kuna Carpentaria töö- ja magadistoad asusid wastu põhjapoolset tänavat. Kolm päewa pärast musta kasti lugu jooksis Carpentaria rutuga trepist üles ja surus Juliette'i elutoa ukseingile; siis tõmbas ta oma käre närmilikult ja kahklewalt tagasi. Ta oli

nähtavasti segane ja silitas paar korda käsitult oma habet, enne kui ta tasa uksele koputas ja kõhatas.

„Juliette,“ hüüdis ta. Ta oli väga hämmastunud, kui ta aru sai, et ta oma hääle üle küllaldaselt ei valitsenud. Hääl murdus õe nime kekkohal. Pean end weidi kofku mõtma, mõtles ta ja katkesti seda teha.

Siis järgnes waheaeg.

„Juliette,“ hüüdis ta, seeford kindla häälega.

Waemalt oli ta selle sõna laununud, kui üks awanes ja Juliette ta ees sejis. Nad waatasid teineteisele otja — peaaegu waenulikult.

„Miks ei astu sa tuppa, Carlos?“ sojistas õde ja lõi filmad maha, „selle ajemel, et koputada ja niisugust müra teha? Mis siis on?“

Carpentariat üllatas õe kõnetuse wiis ja kola. Ta näis ta eest põgeneda tahtwat; mees mõttis koit oma ju kofku, nagu seda teeb iga mees, kui ta sejab naise ees, kes küll on abitu, kuid kes oskab meest mõita.

„Ma ei taha tuppa astuda,“ ütles ta.

„Miks?“ küsis Juliette.

„Sa tead miks,“ kostis muujit.

„Seda ma ei tea,“ ütles neiu ja naeris — lühikesti naeru.

„Sa lubasid mulle, et sa end enam Flam'iga kofku ei anna,“ ütles Carpentaria selge rõhuga.

Juliette raputas wägewõrra oma imekannilt friiseeritud pead. „Seda ma tegin,“ oli ta päri.

„Noh,“ ütles Carpentaria, „ja nüüd on ta siin sinu elutoas.“

Juliette'i ninasõrmed awardusid. „Carlos,“ ütles ta täis põlgust, „kas sa ka tead, mis sa praegu räägid? M i n u l e ütled? Mr. Flam'i pole siin. Palusiu siud juba kord tuppa astuda.“

„Jah,“ ütles Carpentaria, „aga sa oled mulle tee peal ees. Seisad ise ju kefet uki, Juliette!“

Kerge põlgusohktega, nagu ta naistele omane, andis Juliette teed.

„Du sul nüüd küllalt ruumi?“ küsis ta kibeda pillega.

Carpentaria astus sammu edasi, ta jalg puudutas jalamatti.

„Silmapilk, Carlos,“ ütles neiu ja tõstis hoiatades käe, „kordan sulle, et härra Flam'i pole siin, ja et ma seda ei tea, mis sul selle oletamiseks põhjust on annud. Kes wõi mis see ka ei ole, kuid ma soowitan sulle, et sa temast silmapikkelt loobutsid. Kui sa nüüd, kus ma sulle otsekoheselt olen kinnitanud, et mr. Flam'i siin ei ole, siiski tuppa peaksid astuma, siis tähendab see niipalju, et sa mind walelikult pead. Seda ei kannataks ma wälja, isegi sinult mitte, Carlos; peaksin siit wiibimata lahkuma, ja ma ei lepiks sinuga enam üalgi. Mõttele järgi, mis sa teed.“ Tal seisid pizarad silmis.

Carpentaria koputas jalga wastu maad.

„Dule, kui sa minu sõnade juures kahtled,“ jatkas Juliette, „aga kui sa seda teed, siis tähendab see lõppu.“

Carpentaria pööris aegamisi ringi ja sammus korridoori pidi alla. „Muidugi ei kahtle ma sinu sõnade juures,“ ütles ta.

Juliette ei wastanud. Ta ootas, kuni poolwend trepist alla oli lastunud, siis julgus ta rahulikult ukse ja astus Louis XV. soofa juure, mis ahnast weidi eemale oli liikutud. „Wõid wälja tulla“, sojistas ta.

Soofa tagant fertis nähtawale Joseph Flam'i kohmakas fogu. „Suur Jumal,“ pomises ta ja otshis oma taskurätti.

Juliette lastus toolile ja kuffus mitma. Nende taskurätide kontrast — Flam'i oma jama wägew, kui ta ise, Juliette'il tibatiluke pitsitaskurätt — oli üheks neigi juhustkudeist, mis annawad inimese elu traagilistele filmapildudele nõrgalt loomilise wärwingu.

„Sa oled hämmastaw naine,“ hüüdis Flam ja pühkis oma otjaest.

„Olen talle wafetanud, teda petnud. Kas sa kuulsid, mis ma talle ütlesin?“ kaebas Juliette.

„Sa pidasid end suurepäraselt ülewal,“ ütles Flam.

„See oli alatu,“ ütles Juliette, „aga see sündis koit sinu paraist.“ Ta waatas üle taskurätti niiskete filmadega Flam'i otja.

Flam oleks sel momendil Juliette'i eest koit piinad oma turjale ladunud. Armastuse hiline ärkamine Flam'i elus oli midagi kummalist korda jaatnud: ta oli end muutnud. Talle näis, nagu mõistaks ta alles nüüd wiiekümne aastaga elu täielikult. Talle oli selgeks saanud, et ta oma elu oli pillanud tühistest asjadest peale, ja et ainus tõsine rööm, mida elu wõib anda, peitub niisuguses kirglikus pilgus, mille Juliette praegu ta peale heitis.

„Mu waene sõber,“ ütles Juliette ja fogu end, „miks saadad sa minu ka jäärasesse rumalasse seisukorda ja tuled päise päewa ajal minu juure? Sa pead wähemalt mõnele teenijale midagi maksma.“

„Olengi teinud,“ ütles Flam.

„Ira jutusta mulle ainult, kellele nimelt sa raha oled annud,“ ütles Juliette kähku wahela. Flam kummardas ja suudles Juliette'i. Jah, see kohmakas ja kannis abitu mees, kes mitu aastakümnet armastuse üle oli naernud, kummardas ja suudles ilusat naist, kes istus ta juures Louis XV. soofal; ja weelgi enam, ta mõttis ta fogni oma käte wahela. Selle juures oli ta muidugi kannis kohmakas; kuid Juliette mõtles seejuures teisiti.

„Bean sind lihtsalt nägema,“ ütles ta, „ma ei suutnud lihtsalt ilma sinuta elada. Miks jäid ja minuist nii kaua eemale? Hiljuti olid ja minu vastu nii armas, tol hommikul, mil Carpentaria sind üllatas. Kas ta tegi sulle ettebeiteid?“

„Oh,“ hüüdis Juliette äkilises ärevuses, „ma ei või kõike üteldagi, mis ta mulle tooford rääkis. Sa tead, et ma teda peale sinu maailmas kõige rohkem armastan. Aga ta rääkis mulle asju — asju!“

„Mis siis?“

„Ta ütles — sina, mu armsam — ta ütles, ta elu polla enam julge — ta ütles, ühegi inimese elu selles ilma polla enam julge — ta ütles, et kuna ta orkestrit juhatanud, olla ta peale lastud; ja sa tead, asi selle piimaga oli ju ka hull. Kummaline selle juures on ainult see, et Carlos midagi politseile ei taha teatada.“

„Aga mis see siis meie puutub, sinuise ja minuise?“ küsis Flam wahwalt.

„Armsam,“ ütles Juliette, „wacne Carlos mõtleb — — — ta mõtleb tõesti —“

„Et mina teda tappa kawatfen?“

„Ta arwab, et sul sellega midagi tegemist on.“

„Aga miks siis — miks peaksin ma sinu wenna tapma?“

„Tõesti!“ oli ka Juliette nõus. „Miks peaksin sa üldse katsuma, kellegi wenda tappa?“

„Muidugi,“ ütles Flam warmalt. „Milleks peaksin ma üldse kedagi tapma.“

„Carlos ütleb, et tema pole ainuke, keda sa oled tahtnud tappa.“

„Nii, ja kes on see teine? Uwalda mulle terve nimestik.“

„Ma ei tea seda. Ta ütleb, sa olla siin kellegi mehe maha matnud, ja et tema seda on näinud, kui sa seda tegid.“

„Juliette,“ Flam astus sanmu tagasi, siis jäi ta seisma. „Juliette,“ kordas ta, „wannui sulle kõige juures, mis mulle püha on, et ma kunagi katset pole teinud, kellelki ta elu wõtta.“

„Armsam, seda poleks sul waja olnud ütelda,“ torjus Juliette. „Sa poleks pidanud wanduma. See haawab mu armastust. Kas usud, et ma Carlosti olen uskunud? Kas usud seda tõesti?“

Neiu waatas mehele uhkelt ja iseteadwalt otsa.

„Kui imeilus sa oled,“ pomises Joseph Flam, soodawabrikandi poeg. Imetlewad sõnad kuhjusid ipeenekest ta huultele. Ta polnud weel teadnud, et naised on seemõrra wainustamad. Ja siis tuli talle mõttesse, et ta peab olema selle naise wääriline; nii jatkas ta: „Igatahes on see tõsi, et ma ühel õöl siin linnas ühe mehe maha olen matnud.“ Higi tungis ta otsaesisele, kui ta neid sõnu rääkis.

„Sina,“ jostistas Juliette

„Armasin, et ta on surunud,“ ütles Flam kähku. „Uskujin, et mind hakatakse ümbüstama mõrtsukatööks. Ja nii siis toimetasin ma sedawõisi — olin sel filmapilgul lihtsalt hullumeelne. Olin kaotanud oma pea, see ei wõinudki teisiti olla. Kunni eilseni olen omale ette kujutanud, et mind jälqib mingisugune tont. Jah! Mina! Mõtlejin niivõisi. Ja eile olin ma äärewõhma ajal näituspalee õues, ja tema wiibis ka rahwa seas. Mägin teda, puudutajin teda, aga ta ei näinud mind, Jumal olgu tänatud. Siis mõistsin ma äkki, et see polnud kerjus, mille ma maha matšin.“

„Kes on see mees?“ küsis Juliette rahulikult.

„Mu ingel,“ ütles Flam, kes ärrituse tagajärjel oli läinud täitsa poeciliseks, „sa ära küsi minul mitte midagi; on olemas asju, millest ma sulle rääkida ei saa — wähemalt praegu weel mitte. Kui oleme juba abielus ja kõik on korras, siis jutustan sulle kõik, aga praegu weel mitte.“

„Miks mitte praegu?“ nõudis Juliette.

„Kuule ometi,“ ütles paks mees, „kui sa sa seda nõuad, siis lähen ma lihtsalt minema ja tapan enese.“

Neiu ei lausunud ei musta ega walget.

„Mu sõber,“ ütles ta wäikse pauzi järgi, „sa ei armasta mind nii, nagu mina sind armastan. Armastuse mõõdu nimi on usaldus, ja sa ei usalda mind täielikult.“

„Armastan sind omamoodi,“ ütles Flam makalt, „mehed pole ju nii nagu naised.“

„See on õige,“ kostis Juliette filosoofiliselt.

„Jutustaksin sulle kõik, kui ma seda tohiksin,“ ütles Flam.

„Armsam,“ Juliette ütles seda täitsa me tooniga, „sa tead midagi Carlos'e elu kallale kippumistest.“

Ta ütles seda juurima weendumusega.

„Mül polnud nendega tegemist,“ lausus mees.

„Aga sa tead neist midagi.“

„Miks usud sa seda?“

„Aman seda su ülespidamistest,“ ütles neiu triumfeeriwalt.

„Ma ei tea midagi kindlat,“ lausus Flam.

„Mitte midagi,“ mida ma sulle jutustada julgeksin.

„Armsam,“ tähendas neiu wäikeses meelepahas, „mulle näib, nagu oleksid sa täna siia tulnud, et mulle mitte millestki rääkida.“

Mees rahustas neidu wabandust paluwa liigutusega. „Ühte wõin sulle ifka ütelda,“ arwas ta, „su wenna elu pole enam hädaohus, see on kindel.“

„Tahad kõik jälle heaks teha,“ naeratas neiu.

„Mis enam on, kui ma seda oma elust teat-
sin ütelda,“ jatkas Flam, ilma et ta neiu nae-
ratust näbele oleks pannud.

„On siis jünugi elu hädaohus?“ küsis Julie-
tte, rutates Flam'i juure, nagu tahaks ta teda
oma kaitse alla võtta.

Flam juhtis Juliette'i afna juure, millest
avanes wäljawaade tänamale; suudanlane käis
maja ees edasi tagasi.

„Kas näed seda meest?“ küsis Flam. „See
on poisik, teda hüütakse pärismaalaste-külas
Spats'iks. Ma ei tea miks. Ta hoiab minu
poole. Peale selle on ta hästi sõjariistus ja käib
alati mu järel. Tarwitseu waid wilištada.“
Flam tõi wile taskust wälja.

„Armsam —“ Juliette rippus ta küljes.
„Kas on siis asi tõesti nii halb. Kes ähwardab
sind?“

„Mees, kelle ma maha matšiu.“

„Mga, mis tahad sa ette võtta?“

„Olen siia tulnud, et sind näha. Pean sinu
wenna oma poolehoidjaks wõitma.“

„Summu teda, et ta kohe järgi annaks,“
hüüdis Juliette.

„Ei,“ lausus Flam, „wõib olla ei lähets
see sul forda, sest asjad on juba forð jarnased.
Kui oleksid sa minu naine, siis oleks ju teol
kindlasti edu. Carpentaria teeks kõik, mis iga-
nes wõimalik, et ju meest kaitsta. Selleks oled
ja talle küllalt armas. Mõul oleks ta ehk weidi
pahane, kuid peagi wõtaks ta jälle mõistuse
pähe.“

„Armsam, kas tahad end minuga salaja
laulatada lasta?“

„Tahaksin ainult, et sa minuga koos lähel-
sid Putney kodanlike seisu büroosse.“

„Kas oled seepärast siia tulnud?“

„Minult seepärast.“

„Armsam,“ jostistas Juliette.

Siiski nägi ta naisele omase jaheda ja
kõifemõistwa arusaamisega, et Flam'i idee,
Carpentaria abi rasfel filmapilgul saawutada,
oli tööpoolest kõine, kuigi wähe fantastlik;
samati mõistis ta Flam'i kawatsust, teda fil-
mapilkselt koshida, ja sai aru, et see pole tõelik
põhjus, waid ainult wabandus. Ta tahtis
teda nimelt iga hinna eest koshida. See oli kõik;
et ta elu hädaohus on, seda ei pannud ta ise
juuremat tähelegi. Selle kõige pärast armas-
tas teda Juliette seda rohkem. „Wõin kõik
hästi ette walmistada,“ lausus Flam. „Kas
oled nõus, mu ingel?“

Neiu niifutas pead, ja leping oli sõlmitud.
Nad kuulsid, kuidas korridoris warmalt
edasi-tagasi jooksti.

„Juliette! Juliette!“

See oli Carpentaria hääl, millesse segasid
end teisedki hääled: teenijate hääled.

„Jah,“ wastas neiu waljusti ja pööris siis
sostistades Flam'i poole. „Mine afna juurest
eemale ja wilišta tasa oma suudanlasele. Sa
wõid ka juurechituse katusele ronida. Küllap ta
sind aitab.“

Juliette awas kärata afna, ja Flam, keda
liigutas neiu suur hoolitus, ronis wälja. Siis
oli kuulda Flam'i piff wile. Juliette ruttas
itse juure ja jooksis siis korridoori.

„Maja põleb,“ ütles Carpentaria, niipea
kui ta neiu silmas.

„Kas tõesti?“ kostis see rahulikult. „Kas
on tulekorje juba kohal? Kus on tuli lahti?“
Ta katjus ninaga suitsu ahmida. „Jah,“ ütles
ta siis, „wõin seda tunda.“

Ta oli äärmiselt rahulik. Ükski naine, kes
on oma elutuppa kellegi mehe ära peitnud, ei
oleks nii rahulik, kui ta kuuleks, et maja põ-
leb — nii mõtles Carpentaria sel hetkel. Ta
esimene mõte oleks, peidetud warjule toimetada.
Carpentaria jooksis rutuga trepiti alla. Ta oli
pettunud, sest ta oli oma maja ise põlema süü-
danud, et Flam'i oma poolde elutoast wälja
ajada, kus wiimane enese kaunis julge tundis
olewat. Kuid nüüd oli triiff kuhta läinud, ja
mees kaunistesti pettunud. Ta oli olnud ween-
dunud, et öde teda on petnud, ja nüüd polnud
see ifkagi tõji. Carpentaria oleks iseenejele pea-
aegu paar kõrwaküllu annud.

Semelikul kombel oli tuli tähtsuseta, ja ta
kustutati pea, — eme kui ta weel wäe nae-
lagi eest kahju oleks teinud wõi ligi wiistuhat
lõbustusteliima külastajat äremile oleks ajanud.

19. Linna süda.

See, kus ta süda asus, see oli üks selle
linna saladustest, sest ta ei asunud sugugi mitte
seal, kus teda wõis oletada; ja seal oli oma
suur põhjus. Hülgaw asutus, milles wiibisid
linna kõigi ofade bürood ja äriteenijad, seisis
peatänawa lõunaotsja lähikonnas. See hoone
oli neljakordne, ja enam kui sada raamatupi-
dajat tõttasid siin seitse tundi päewas. Esime-
sel korral asus presidendi wastumõnreum, kus
Flam Carpentaria ja ofakondade juhatajatega
konfereeris, kellega tal otsekoheselt tequ oli,
s. o. elatusarwete ja tänamapuhastuse juhid.
Kord kõrgemal asus üldjuhataja muusikadirek-
tori kabinet, kus kuulus Carpentaria konfereer-
is Flam'i ja teiste ofakondade juhatajatega,
alates muusikaofakonnast järgmistest sektiiooni-
dega: a) orkester lahtise taewa all, b) teatri-
ja muud orkestrid, c) restoraaniorkester, d) lau-
lummuusika, e) pianoolad, gramofoonid ja muu-

jifa automaadid ja lõpetades karnemaalide ja rongikäikude osakonnaga. Aga linna jüda ei asunud ammugi veel selles majas. Peale selle oli veel palju wäikeid hooned siin-seal linna maadalal, kus walitsejised osakondade juhid, Flam'i ja Carpentaria asukuningatena. Aga ei üheski neist majust poleud leida linna jüdant.

Minult wäga wähejed, isegi kõrgepalgalist ametnikkudest teadsid, kus asub linna tõeline jüda. Sellest ei räägitudki. Kedaagi ei julgustatud sellest kõnelema: sääraсте sissejeadete ja asutuste jüdametest ei kõnelda üldse mitte, ja on tõesti humitaw, et ka nende asutuste külastajad sellejarnase küsimusega iialgi tegemist ei tee. Kõige humitawam selle ettewõtte saladustest ei leidnud kunagi wastukõla rahwa uudishimms. Nii kummalised on inimesed.

Linna jüda asus, ma tahan seda teile awaldada, jutuweshtjate maja all. See on kohe peatänawa põhjaotsas, pahemat kätt, kui tulla põhja sissekäigu poolt. Jutuweshtjate maja oli üks Carpentaria mõtetest, ja nimelt üks parematest. Kahe ja nelja, wiie ja seitsme ning poole kahesja ja politseitunni wahel wõis iga inimene ½ shillingi eest siia sisse astuda ja termet rida Ameerika, Jiri ja Ingliše nalju kuulata. Mees istus leentoolis lamal ja pajatas lobusaid lugusid. Terwe lobu seisiski ainult selles. See oli üks lihtsaimaist asjuft maailmas ja ometi oli see lobustustelinnas üks tähtsaimaist sissejeadest. Gümese tunniga pani ta enese maksma. Wäike maja oli alati täis publikut, peamiselt mehi. Peab ju ütlemä, et naised sellest asutusest wähem humitatud olid; nad naerjüd kas wale kohal, wõi nad pöörjüd jutu lõpul oma meeste, sõprad, omude ja tädi-pogegade poole ja pärijüd neilt, kas jutt juba on lõppenud, ja kui see nii on, siis tahtwat nad teada, mis terwe selle loo sifu oli.

Linna jüda asus selle lobusa maja all. Kuna jutuweshtjad ülewal oma nalju ette kandjüd, toimetati nende jalgade all linna tähtsaimat äri. Kohe seletan ma kõik ära. Kujutlegem omale linna keskuse külastaja. Tä läheneb, ütleme, põhjasissekäigule, ja kahesümne tourniquet hulgaft walib ta omale selle, mis parajasti kõige lagedam on. Tä asetab oma shillingi tourniquet' lauale; linna munnris ametnik filmitseb raha, et kindel olla, et ta ta tõesti seda on, mida ta tahab olla, ja laseb ta siis wäikesse auku kukkuda.

Jgaüks saab aru, et kui on käinud linnas neliwadatuhat inimest, kes iga üks on maksnuud oma shillingi, siis peab ju selle päewa jooksul koguma linna kaunis ilus summade. Tä peale sisseastumise shillingite jäi linna ju veel roh-

kesti raha igast muust lõbustustekohast, mida rahwas ohtrasti tarwitas.

Kõik see raha woolab linna jüdamesse.

Süda oli piff, lai ja madal tuba, mida walgustas elekter ja mille seinad olid walgeks lubjatud. Keset tuba oli mahutatud suur rahakapp, mille ülemine äär ulatas just põrandani, ja mida wõis kuni laeni kergitada hüdraulilisel jõul. Siis wõidi ukšed wõtmatega awada. Kapi ümber seijüd pikad puulauad, millel ritta olid seatud kaalud, kui ka wäksjed külwolid, kotid ja terasest kasketid. Paar tooli täiendajid toa sissejeadet.

Linna külastajate shillingid lendajüd tourniquet'dest otseteed wäikesesse maa-alusesse ruumi, millesse wõis pääjeda maid sissekäigu all asuwa tunneli kaudu. Sellega ei wõinud tourniquet'des asunud ametnikud shillingite arwu kuidagi kontrolleerida, niipea kui wiimased olid kadunud ohmerdusnõusse. Rahamüündid forjati eriametnikkude poolt kofku ja forteeriti. Seda toimetajüd iga kolme tunni järgi kohale ilnuwad mehed. Siis wiidi warandus kohwrites linna jüdamesse. Sissekäik jüdamesse ei asunud jügugi peatänawal. See sissekäik suubus ühte peatänawaga rööbasjoones jookswasse kõrwaltänawasse, ja ta oli küllalt lai, et wõimaldada hobusega sissejõitumist. Kohwrid wõttis wastu üks jüdamä ametnikkudest. Kwitteeriti saabumine, ja kohwrid toimetati jüdamä. Ükski kollektoritest ei tohtinud iialgi jüdamesse astuda.

Selle päewa õhtul, mil Flam'il ja Juliette'il oli olnud pikem ja salajane jutujamine, walwas jüdamä ust harilikul walnuri asemel keegi noor juandanlane. Selle mehe lähedal seijis autojuht oma auto kõrwal. Auto kuulus nende liifti, millega toimetati rahajaatumist London & Westend Bank'i peakontorisje. Need jõidud sündijüd kaks korda nädalas jõsijel tunnil, ja London & Westend Bank'i peakontor oli sel ajal erawijil lahti, et seda raha wastu wõtta.

Südamä enesje asujüd kolm inimest: Flam, keegi Gloucester'i nimeline ja kestealine isik, kes kogu päewa kulda ja hõbedat luges ning kaalus, ja kelles selle tõttu tuli näha jüdamä tõelisku eesistujat; kolmandaks wiibis siin veel keegi London & Westend Bank'i ametnik.

Gloucester kaalus kuldraha, ametnik luges üle kohwrid ja seadis nad riitadesse. Flam filmitšes mitte midagi tehes wägewa rahafapi ust, mis jügawusest üles tõstetuna näittas kapi awatud sijimat.

Selle ja kahe wiimase päewa jooksul olid Kriiskliku Noorte Meeste Ühingu hiiglapõõ tagajärjel ja ilusa ilma tõttu üle miljoni shil-

lingi tournaquet'desse rännanud. Kuna ühe uue shillingi kaal on 87 gran'i, siis ulatab seitseme tuhande shillingi kaal juba tšentneritesse. Miljon shillingit või viiskümme tuhat naela aga kaaluvad umbes 7 tonni. Peaaegu terve selle waranduse maks oli aga juba teel London & Westend Bank'i võlviistikkude poole; ainult vähesed kohvid olid veel siin. Peale selle lamas aga siin veel kümme tuhat naelsterlingit kullas, mille kaal samati ulatas tšentneritesse; peamiselt selle kulla põhjusel ootasti väljas automobiil.

"Seitse hobekohwrit, mr. Gloucester," ütles pangaametnik, "ja faks kulla jaoks."

"Olen teistega paari minuti jookful walmis," wastas Gloucester.

"Siis kirjutan ma kohe kwititudid välja," ütles pangaametnik.

"Palun jeda," ütles mr. Gloucester, kes oli wana, kangete kommetega mees ja kandis terasäärtega prille. Ta jattas kulla kaalumist.

Kuna ta weel, jeda huwitawat toimingut täitis, awanes toa aukuks üks, mis oli walmistatud raskest besšamerterasest, ja ta läwel ilmus nähtawale kellegi siirikuelise mehe kogu, kelle hallid juuksedki olid näha, kuigi ta kandis pehmet kübarat. Mr. Gloucester, kes oli pisut lühinägeline ja raske kuulmisega, ei pannud külastajat tähelegi; jama wähe nägi jeda meest Jam, kes parajasti rahakappi oli pugenud ja selle tugewuist uuris. Kuid ametnik ukse lähedal nägi teda ülihästi. Ta fargas püsti, kas hirmu, üllatuse või lihtsa närwilikkuse sunnil, jeda ei saa meie wiisi küll kunagi teada. Mees julges ukse.

"Mis — —" algas pangaametnik.

"Minge toa teije nurka," ütles juuretuliija käskiwa folaga.

"Mr. Jam," hüüdis ametnik rahutult, kuid iffagi arwustusest kõnelewa häälega.

"Minge toa teije nurka," kordas mees.

Ametnik mõistis, et mehel revolwer on. Ka Mr. Gloucester silmas meest ja ta revolwerit, ja mr. Jam astus püstipäi-mehikesena kapijt välja.

20. Mida Jetsam footwis.

"Hallo! Jos," ütles sisetungija kerge, muretu ja peaaegu põlgliku folaga.

See oli tema poolt geniaalne mõte, kui ta Jam'i lihtsalt Jos'iks nimetas. See lihtne ja perekondlik ühesilbiline sõna, mille ta oli lastnud püsijuurilina linna aumäärse presidendi pihta, awalbas säärast mõju mr. Gloucester'i ja London & Westend Bank'i ametniku peale, et need tulewastest sündmustest enam sugugi

oja ei wõtnud. Nad olid häämastuse pärast oma suuwärgi kaotanud ja wärisesid, lootes, et ehk kusagilt wälk siise lööb ja sisetungija häwitab.

Ka Jam oli oma meelerahu kaotanud. Ta tahtis sisetungijale ütelda: "Teil ei ole mingisugust digust, mind nii nimetada!" ja teda käskida wiibimata toasti lahkuda, kuid samal filmapilgul, kui ta jeda mõttes, sai ta ka aru selle oma wõimaliku ütelse naeruwäärsest. Peale selle oli mehel kaasas revolwer.

Nii ütles Jam teatud liiki piinliku üllatusega: "Jetsam!"

"Jüstament seesama," ütles Jetsam. Ja nende sõnadega istus külmawereline mees määrdunud ülikonnas rahulikult lähema rahalaua serwale ja ajas oma jalad rippu.

Mõlemad ametnikud olid wahepeal arwamisele jõudnud, et mustuluu on kas Peršia shah waleriideis või aga mõni mr. Jam'i wanadest sõpradest, kes võib olla on rikkam weel kui Jam. Panga ametnik tundis nii mõndagi pangandufogu-liiget, kes oli jama halwasti riides, kui see mees seal laual. Moods mehed ei kannud küll revolwrit ligi, ja pealegi weel nii awalikult. Revolwer oli iffagi kaunis rahutuisele arataw riijt. Kuid sellegi peale waatamata kummardusid nad oma töö kohale, nagu puhkajid nende peal kellegi kõrgema olemuse filmad.

Jam julges rahakapi ukse.

"Kas walwur Teid läbi lasi?" küsis ta.

"Sugugi mitte," kostis Jetsam.

"Kas ei wiibinud ta oma kohal?"

"Praegu juust mitte. Gemaldasin ta wäheks ajaks. Riipea, kui ma siit olen lahkunud, tuleb ta jälle tagasi. Pidasin paremaks, et toon oma walwuri kaasas."

"Mida ütles sel puhul suudanlane?"

"Miline suudanlane?"

"Suudanlane ukse taga."

"Ah, see? Mitte midagi."

"See on aga täiesti iga korra wastu, et Teie praegu siin olete," ütles Jam, "ja ma pean Teid paluma, et lahkujate."

"Aga juust praegu ei või ma sugugi lahkuda," ütles Jetsam.

"Mida teete Teie siis siin?"

"Mitte midagi," ütles Jetsam. "Mul on ainult revolwer mänginiseks. Teha mõin ma midagi hiljem."

Pangaametnik ja Gloucester waatasid üles. Nad läksid isegi nii kaugele, et waatasid oma ülemusele näkku, nagu loodaksid nad temalt mingisugust korraldust; aga nende ülemus ei näinud oma alamate pilke tähele panemat. Siis ütles mr. Gloucester midagi tawasa oma kaaslastele;

pangaametnik vastas midagi, ja paar kotti kulda heideti kohvrise. Siis lufutati kohver, ja lufutati siis veel kord, mille peale pangaametnik respektikalt lausuis: „Müüd on kõik pakitud, sir. Kas pean kõik võtma ja ära viima?“

„Jah,“ ütles Slam.

„Kas olete mulle abiks?“ küsis ametnik mr. Gloucester'ilt. Mõlemad tõstsid paar kohvrit üles.

„Head õhtut, sir,“ ütles ametnik.

„Head õhtut,“ kostis Slam.

„Pea!“ hüüdis Jetsam ja pööris oma pea järsku nende poole, et mõlema mehe liigutusi tähele panna.

„Wabandust?“ pomises ametnik küjwalt.

„Olen Teile juba kord ütelnud, et peate toa teise lõppu minema,“ müristas Jetsam.

„Aga mr. Slam . . .“

„Minge jüna teise nurka,“ käskis Jetsam karmilt ja lijas juure: „Wõi ma puhast Teile idioodi-ajud peast. Kas saate aru?“

Ametnik armastas kedagi tütarlast, kes asus oma emaga ühes ilusas Weybridge'i villas. Ta mõtles selle neiu peale; ta mõtles kõigi nende õhtute peale, mis ta selle neiega mööda oli saatnud. Ta nägi teda oma ees kõigis ta mitmekesistes kleitides; ta kuulis tütarlapse häält kõigis varjundites — ja seda kõike ühe sekundi murdosa jooksul. Siis pani ta kohvrid käest ja läks vaikelt Jetsam'i poolt osutatud nurka. Seejuures turgabtas tal mõte pähe, et pangaametnikugi amet pole ei tea kui mugav.

„Ja Teile samati,“ käskis Jetsam, osutades mr. Gloucester'i peale.

Mr. Gloucester ei armastanud ningisugust ilusat tütarlast Weybridge'is, ta polnud üldse kunagi olnud arnnumud ja oli alati elanud ühes oma bullterrier'ga; aga ta mängis õhtul meeleldi malet Simpson'ite juures. Äkki nägi ta oma filmis Simpson'i ja malelauda ja bullterrier'd, kes magas laua all. Sel minutil näisid talle ta elu ja Simpson'id väga väärtuslikud. Nii asetaski temagi kohvrid maha ja kolis ametnikku juure nurka.

„Pean tõesti —“ protesteeris ta.

„Rahu!“ hüüdis mr. Jetsam terawalt, ja rahu walitsesti toas.

Lai, madal ruum pakkus kaunis huwitava pildi oma lubjawõõba, poole tosinat elektripiimi ja nelja mehega. Slam tuges seljaga vastu hiiglasuurt rahakappi, mis toa keskel põrandast välja oli kerkinud. Jetsam istus veel ifka lohkalt lauajermal ja kõigutas jalga, pidas aga seejuures Slam'i terawalt filmas. Rahwas aga seisis kohkunult murgas. Jetsam pööris selja ukse poole, ja kuna mõlemad kohvriidabid seisis alles veel oma kohal, siis kadusid nad ta filmist.

Jetsam pilgutas Slam'ile filmi — pilgutas kaunis lõbusalt. „Lihtne kui A B C, eks?“ tähendas ta sõbralikult.

„Mis?“ küsis Slam.

„Mis ma siin teen; hoian saje'i ja kaitset tule all.“

„Selle eest peate juba vastutama,“ ütles Slam.

„Küllap seda näeme,“ oli vastus. „Kahsten mäga, et ma selle eest pean vastutama. Mis olen ma siis seni teinud? Olen palunud, et mõlemad härrad läheksid nurka ja oleksid wait; nad olid küllalt armastusväärjed ja täitsid mu käsku. Ja siis pilgutasin ma julle filmi, Jos. Kas on selles midagi seadusvastast, kui julle filmi pilgutatakse? Paari päewa eest tegid ja mulle palju rohkem. Oled mu peaaegu tapnud.“

„Pean müüd lahutama,“ ütles Slam. „Mul on väike asi ees — pean — —.“ Ta liigutas end taha.

„Tahaksin julle soovitada, end mitte liigutada,“ ütles talle Jetsam hoiatades ja tõstis revolverisuu tolki võrra kõrgemale. „See ei oleks su terwilele sugugi kasulik.“ Sa pead ju aru saama, et ja oled täielikult mu võimuses. Täitja igaw asi, ütled ja ehk? Triff, mil punnub igasugune muduse lõhn! Muidugi; aga igatahes truff, mis põhjeneb inimese alusinstinktidel ja seepärast täidab igati oma otstarwet. Olen tõepoolest üllatatud, kui lihtne see asi on. Ma pole veel iialgi warem kedagi ahwardanud. Aga kui hästi see kõik mul praegu korda läheb! Wsi läheb ju lihtsalt libedasti, sest ja wõid seda mu filmist lugeda, et ma kõik teen, et oma tahet maksma panna.“

„Arwatavasti tahate Teile raha saada,“ ütles Slam pahaselt.

„Igatahes ei taha ma häbematuji kuulda,“ kostis Jetsam. „Palun wabandust, palun, mu sõber.“

„Mida ma siis ütlesin?“

„Mitte selle eest, mis ütlesid — wiis, kuidas sa seda ütlesid, ei wäärinud sind. Sa palud wabandust, et mind haawastid, jeks?“ Jetsam naeratas. „Ei, palun, ära end liiguta. Kahjatsi ainult.“

„Kahjatsen seda,“ kogeles Slam.

„Seal Teile — waadake müüd,“ hüüdis Jetsam murgas seiswatele isikutele. „See olgu ka Teile õpetuseks, ja mõtelge selle peale, et ainult tähtsad isikud nagu mr. Slam enese küllalt moraalselt jõubu tunnemad, et üles tumistada, kui nad milleski on ekinud. Nii siis, Jos, wotan su wabanduse sama rõõmsalt ja suuremeelselt vastu, nagu sina ta praegu ette kandsid; ja muide, ma ei jalga sugugi, et tahan raha

saada. See on üks neist asjadest, mis põhjusel ma praegu siia olen tulnud."

"Palju Teie tahate?" küsis Jlam.

"Palju on sul siis kohal? Tuhat kullas?"

Jlam noogutas pead.

"Armatavasti on seda aga rohkem," arvas Jetsam, "aga tuhandest jatkub mulle küllalt. Kui ma enam wajan, siis võin ju ka tagasi tulla. Ja peale selle kuulub ju kõik, mis sinu pärast — ka mulle, eks?"

Jlam jatkas vaikimisi.

"Kuidas?" kordas Jetsam.

"Jah," urijes Jlam, ja ta pilt kohtas täitja juhuslikult noore pangaametniku pilku.

Sel momendil tundis noor pangaametnik oma rinnus sõjakat julgust: ka mõtles jta selle ilusa ja waimustawa loo peale, mille ta peagi jutusta noorele neiuale. Ta kargas wihase hüpega Jetsam'i poole.

"Pea!" hüüdis Jetsam, libijes lamalt ja waatas nooremehele otse, käes rewolwer.

Noormees kõhles hetke.

"Ei," ütles ta siis ja tuli lähemale.

Jetsam lasi nooremehele paugu otse näkku; kangelane waarus ja kukkus maha. Siis walitjes taas vaikust, mida tihendas pääsirohu lõhu ja wähe suitstu. Noormees lamas täitja rahulikult. "Tõuske üles," ütles Jetsam wihajelt. "Tõuske üles wõi ma jumin Teid ruttu jälle üles tõusma." Ja imelik, noormees sai jälle wõimu oma liigete üle, tõusis püsti ja läks oma nurga tagasi.

"Kujutluswõime tähelepandaw näide," tähendas Jetsam. "Rewolwri esimene kamber oli tühjalt laetud. Mõtlesin juba, et on waja mõnejuugi teatrieffekti, ja selles pole ma juugi eksiinud. Tahaksin Teile aga ütelda, et järgmisel wiis kambrit on wäga hoolikalt laetud, ja et ma warem warieteedes selle rewolwriga äsjašid kaartidel olen tabanud." Siis pööris ta mr. Gloucester'i poole. "Noh, wanahärra," ütles ta, "palju sulda on Teil selles käsitis?"

"Kasstuhat wiisjada," wastas mr. Gloucester wiisakalt.

"Palju kaalub kogu kasti?"

"Umber kuuskümment naela."

"Siis pole teda waja awada," ütles Jetsam mahedalt ja waatas Jlam'ile näkku. "Wotan parem juba terme kasti. Küllap me ta juba lõpuarwe tegemise juures arwale wõtame. Ta pilt riivas Gloucester'i. "Tanan Teid," kirjutas ta juure, "sobralikult antud informatsiooni eest."

"Kas olete müüd ehk rahul," sõnas Jlam.

"Miks ei lähe Teie ära? Teie usute, et Teid ei tabata. Aga tabamine on igati kindel."

"Sa ei jäta mind ometi pigisise, Jõs," protesteeris Jetsam. "Olen meenunud, et sa seda mitte ei tee: jesi, waata, kui sa minuist hakkad rääkima, siis pean ka mina weidi sinust kõnelema. Mõttele järgi, see wõiks wäga wastumeeljeks kujumeda."

"Jäta see jutt! Jäta see jutt!" ütles Jlam.

"Mii siis," jatkas Jetsam, ilma et ta wähelegamist tähele oleks pannud, "on mul küllaldaselt usaldust, et sa ka neid härrasid seal nurgas sunnid, oma elegantseid 'suid pidada. Pean selles juhtes täiesti sinu abi lootma. Teie laate aru, mu härrad, mr. Jlam soowib, et Teie mitte ei lobaks, ka mitte eramiisil kodus."

"Minge müüd!" ütles Jlam tigedalt.

"Jah," ütles Jetsam, "ja ka sina lähed."

"Mina!"

"Jah, sina. Kaha tuli ainult kõgemata kaasa. Tulin sinu meeldima isiku pärast."

"Ma ei lähe mitte Teiega. Mul pole selles wähematti soowi."

"Sul pole ehk soowi, kuid sa tuled kindlasti kaasa," ütles lahkesüdamline Jetsam. "Kes wiiks ka minu eest selle kasti wälja? Ma ei saa ju rewolwrit ja kasti ühel ajal kanda. Nähtawasti on saatus sinu selleks määranud, et kannad kasti minu eest. Tule!"

"Mina mitte," tõrjus Jlam.

"Tule," kordas Jetsam. "Mind ootab wäljas töld, ja küllap seal juba näeme, mis meil näha on."

"Ei," jäi Jlam kindlaks.

Mr. Jetsam astus kaks sammud edasi. "Kuule," ütles ta pahajelt ja ometi rahulikult, "kui sa mitte ei tule, siis lasen ju siin otsekohes maha. Küllap sa näed, et ma seda teen, mis ütlen."

Jlam'i wastus oli tinnu alistumine. Ta langetas filmad, ja järgmisel filmapilgul awanes mõlemale ametnikule ilus waatemäng, kus paks mr. Jlam 60-naelalise kasti üles tõstis ja sellega ufse poole waarus, kuna teda jälgijid rewolwer ja selle taga mr. Jetsam.

"Jää filmapilguks ufse juure peatama," käsits Jetsam. Siis pööris ta jälle ametnikude poole: "Kui oleksin Teie asemel, siis ei läheks ma mitte liig ruttu siit ära. Teie wõiksite enese ära külmetada."

Siis nägid ametnikud Jlam'i kastiiga lahkuwat, ja tema järel Jetsam'i. Mr. Jetsam julges ufse. Ametnikud olid ufji.

"Aga mis see on — —!" hüüdis noorem.

"Tahaksin teada, kinas wõime siit hädaohuta lahutada," ütles mr. Gloucester.

(Järgneb.)

Pime kapten.

Inglise kirjanik W. W. Jacobs.

I.

Wäliselt näis suwila õige mahajäetud. Ta seisis üksinda soode äärel; üks külg pöördud laiade rohtwälgade, teine külg Põhjamere liivase kalda poole.

Mugawas elutoas istus kapten. Ta oli wäga ärritatud; tuli kaminas ei tahtnud hästi põleda ja ka ta piip oli kuski kadunud. Ta naine aga, kelle asi oleks olnud nende asjade eest hoolt kanda, oli ülewal tütre juures, kes oli haigena Londonist tulnud ja isakodus rahu ja puhkust leida lootis.

Lõpuks tõusis ta ümisesed ja kobas kaminasimsil ringi; ta abitu käsi lükas selle juures ühe portsellaankuju maha, sest kapten Ferguson oli juba mitu aastat täitsa pime. Ohates lasi ta end uuesti toolile wajuda; kuid seal ilmus ta naine uksele.

„Jenny, tegin midagi katki,“ ütles mees kahetsewalt; „tahtsin ainult piipu leida.“

„Seal ta on,“ wastas naine ja pani piibu ta kätte. „Pean sind weel weidi üksi jätma; sest Edith . . .“

„Lähem kord üles ja kõnelen temaga,“ ütles kapten mehe ilmega, kes teab suurepärasest arstimiswahendit.

„Ei, weel mitte,“ ütles ta naine ja surus ta uuesti toolile. „Ta on weel liig nõrk, et wõiks palju kõnelda. Tulen kohe tagasi.“

Sõnakuulelikult jäi kapten Ferguson istuma, kuhu ta naise wäike, aga tugew käsi oli litsunud; ta süütas piibu ja kuulatas mugawas unetaolises olekus lainte korrapärasest lööki ja üle nõmme puhuwat tuult; ei kestnud kaua ja ta langes, piip hammastes, rahulikku unne.

Äkki kokkus ta üles ja talle näis, et keegi teda oli hüüdnud. Ta pani piibu ära, tõusis üles ja kuulatas. Esiteks kuulis ta ainult tuult ja laineid, siis aga kostis nende häälte kõrwal lapse tasane kisa. Kapten Ferguson kobas uksest wälja ja hüüdis ärewalt naise järele.

„Jenny! Jenny!“

„Hea küll! Mine aga sisse!“ hüüdis see ülevalt. „Tulen kohe su juure.“

„Kuulsin midagi kisawat“, ütles kapten. „See oli lapse kisa.“

„Rumalus! Sa nägid und.“

„Wõin sulle öelda, et kuulsin seda selgesti,“ kordas kapten, läks kojaukse juure ja awas selle. „Kuulata kord.“

„Seal, kuulen seda jälle,“ hüüdis ta ja tõstis sõrme nagu hoiatades.

„Mina ka,“ wastas ta naine. „See peab wäljas olema.“

„Wõta rätik ja tule minuga,“ ütles kapten ja astus mõned sammud majast wälja. „Hallo, seal! Hallo!“

Aeglaselt kobas ta pimeduses edasi ja kuulatas siis jälle pingutatult; ta naine, näost hirmukahwatu, tänas taewast mehe pimeduse eest. Siis tuli ta trepist alla ja jooksis nobedalt nagu noor neiu mehele järele.

Siis kuulis kapten, kuidas ta äkki seisatas ja tasa karjatas.

„Mul on ta!“ hüüdis ta. „Mul on ta käes!“

Kapten pööris, kuulis, kuidas naine talle ruttu midagi arusaamatut hüüdis ja siis majja tagasi tõttas. Nii kiirelt kui ta suutis, järgnes ta naisele. Ta pani kojaukse kinni, seisatas trepikojas ja kuulis nüüd lapse karjumist kogu majas ja ka, et ta naine ülewal kiirelt edastagasi jooksis.

„See on wastsündinu, Jim,“ hüüdis ta. weel poolenisti trepil, ootajale wastu.

„Üsna wäike baby, wanasse shalli mähitud ja surma meelewalla kätte antud. Ta on waewalt paar päewa wana.“

„Oh, oh,“ ütles kapten wäga aeglaselt. „Mine jälle üles, mu armas, mine üles.“

Sellega läks ta elutuppa oma harjunud kohale kamina ääres, kuna ta naine, enne kui oli talle sekundi kaheldes järele waadanud, jälle üles läks. Tuli oli kustunud, kui ta tagasi tuli ja tahtmatult tulid talle pisarad silma, kui ta tugewat, abitud meest nägi, kes jäises toas kannatlikult ootas.

„Kuidas on Edithiga?“ küsis ta pead pööramata.

„Mitte eriliselt hästi, nagu näen,“ vastas naine tasa ja aralt. „Kuid nüüd magab ta vähemalt. Ma ei segaks teda täna öhtul enam, Jim.“

„Seda ma ei teegi,“ ütles kapten rahulikult. „Arwan, et nüüd woodi lähen. Head ööd!“

Ta läks aeglaselt oma tuppa ja naine järgnes hääletult; kuid waewalt oli uks kapteni järele kinni langenud, kui ta kartlik ettewaatus lödwenes. Uimasena hiilis ta tütre juure ja langes poolminestanult woodi.

Järgmisel hommikul wärske, soolase õhu ja päiksepaistega kadus ta rõhulud meeoleu ja ta teretas meest peaaegu sama harjunud südamlikkusega, kui see omalt pikki nõõri tehtud jalutuskäigult mererannalt einete tuli.

„Edith ei tule alla?“ küsis see, kui naine laua ääres aset wõttis.

„Weel mitte eineks,“ ütles naine mehele toitu ette pannes.

„Ongi parem, kui ta weel küllalt terwe pole,“ vastas mees lühidalt. „Lapse üle olen juba järele mõtelnud.“

„Ah,“ ütles naine ja lasi tõstetud supilusika langeda.

„Kui keegi ei ilmu,“ jatkas kapten, „wii ta Londoni ja anna ta wana Sparlingi lesele kaswatada. Ta teeb seda heameelega, kui me kulud kanname. Me ei wõi waest ussikest ometi waestemajja paigutada.“

„Kas ei wõiks me teda enestele jätta?“ vastas naine aralt.

„Ei,“ ütles kapten nõrga naeratusiga, „oleme liig wanad, et end lastega piinata.“

Ta naine ei kõnelnud rohkem, kuid hiljem kõneles ta, et ta lapse asjus Londoni kirjutanud ja et Edith alles järgmisel päewal toast wõib lahkuda.

Kestis aga kauem kui nädal, enneku kui ta — weel kahwatu ja nõrk — alla tuli ja harjunud kohale einelauas asus. Kuid ta oli sõnakehw seltsiline; sest ta mõtted wiibisid lapse juures, kelle ta ema täna hommikul Londoni oli wiinud.

Nende sündmuste järele woolas elu suwilas jälle rahulikult ja üksluiselt edasi. Edith oli waikne ja alandlik; ta tundis, et ta elu tulewikus selles kitsas, merest ja soodest ümbritsetud ruumis edasi pidi minema, ja ei tahtnud teisti. Ainult ta ema kannatas mure all,

et ta ilusa tütre elu häwitatud oli. Mis puutus kaptenisse, ei näinud ta midagi sellest märkawat, ainult kui tütar arga katset tegi enesele tööd muretseda, tõmbas ta tema oma poole ja pani tugewa käewarre kaitswalt ta ümber.

Last meele ei tuletatud, kuigi ema ja tütar salaja kõiksugu tulewikuplaane tegid. Probleem lahenes lõpuks iseenesest: laps suri ja ta ema, kui sai teate, nautis kibedalt ja tahtis samuti surra.

Kui ta siiski rahulikumaks endisest muutus, wõlgnes ta seda isale, kes ei wäsinud teda lohutamast. Pimeda mehe kõrwal tegi ta pikki jalutuskäike mererannal wõi ta seadis kapteni wäikese paadi sõiduwalmis ja sõudis temaga tundidewiisi üksikul weel.

Seal tuli äkki muutus. Kui nad ühel päewal pikemalt jalutuskäigult tagasi tulid, olid nad hämmastunud, kuuldes majas harjumata mehelikku häält. See oli wärske, lõbus hää ja, elawa westluse järele otsustades, näis omanik end kodus tundwat. Kapten Ferguson astus elutuppa.

„Jim,“ ütles ta naine, „mäletad sa weel Georg Merricki? Missugune suur, tugew mees on poisist wõrsunud, eks?“

„Jah, wäiksest laewapoisist on wähepeal kapten tulnud,“ ütles wõõras ja haaras suure südamlikkusega pimeda käe. „Wõlgnen seda Teie koolile, kapten.“

„Kuidas, Te olete laewa saanud?“ küsis Ferguson.

„Jah, täitsa uue purjeka,“ vastas teine. „Kuid pean weel mõni kuu ta peale ootama ja siis mõtlesin, et kasutan waba aega selleks, et wanu sõpru üles otsida. Ja nüüd olen siin.“

„Ja jääd loodetawasti nii kaua, kuni su laew walmis on, eks?“ ütles wana kapten soojalt, „see tähendab, kui sa üldse wälja kannatad üksiku pimeda mehe majas.“

II.

Wälisilmast tulnud külalise ilmumisega kadus ka kurb meeoleu suwilast ja mõne päewa pärast ühendas rõõmus usaldus George Merricki kõigi majaanikkudega, ning kapten märkas üllatusega, et ta naine kaua aja järele jällegi seltskondlikke talente üles näitas.

Seda kõik kuulis kapten, ilma seda öieti tõlgitsemata. Muidugi, ta ei näinud imetlust, millega Merrick ta tütrele otsa waatas, kuna ta selle emaga kõneles, ei näinud salajat rõõmu, mida tüdruk selle üle tundis. Peenem kõrw oleks wist ka nooremehe toonist Edithi wastu teatawa aukartuse wälja kuulnud, aga Ferguson ei märganud midagi; sama wähe tuli talle meele, et noored inimesed, kui nad toast lahkusid, kusagil koos wõiksid olla.

Nii kadusid kolm nädalat Merricki tulekust saadik, ennekui kapteni silmad ses suhtes awatud saama pidid. Külaline oli mingisuguse asja pärast naabrilinna sõitnud ja ta peremees istus suitsetades awatud akna ees ja kuulas, kuidas ta naine, kes sukka kodus, warastega klõbistas.

„Jim,“ ütles ta äkki ja lasi töö rüppe langeda, „usun, George Merrick tahab täna õhtupoolel sinuga kõnelda.“

„Jah, ja mispärast mitte?“ wastas kapten sõbralikult.

„Sa... sa ei näi mõistwat,“ ütles naine ja häälel wärises kergelt; „ses punktis olete te mehed ühesugused, usun ma. Merrick tahab Edithi kätt paluda.“

„Mis sa ütled?“ hüüdis kapten ägedalt.

„Ta kõneles minuga täna hommikul selle üle,“ ütles mistress Ferguson, „ja ma juhatasin ta muidugi sinu poole.“

„On ta juba Edithiga kõnelnud?“ uuris kapten.

„Jah, eile õhtul,“ oli wastus, „ja ta oli nõus. Ma nägin ammu juba, et nende wahel midagi oli.“

„Ja sa ei katsunudki seda takistada?“ hüüdis kapten. „Sa lasid asjal areneda?“

„Muidugi,“ wastas naine hämmastunult. „Mispärast mitte?“

„Sul näib halb mälu olewat, mu armas,“ ütles kapten. „Mõtlet.., täna kahe aasta eest.. mõtle õhtu peale, kui laps tuli.“

„Jim,“ ütles naine kartlikult sosistades. „Jim, mis sa sellega mõtled?“

„Ütlesid sa talle sama, mis mulle, wõi ütlesid sa talle tõe?“ küsis kapten waljult.

Naine ohkas, ei wastanud aga midagi.

„Ma ei öelnud seni midagi,“ jatkas kapten rahulikult, „ja ma poleks

iialgi midagi öelnud, kui... Et oma lapse — ja ka oma uhkust säilida, teesklesin, et usun walet, mis sa mulle jutustasid; sest olen pime mees ja kahjutu. Ah, kui nägemine kaob, peaks inimene surema; sest pime on ainult abitu wrakk ja wõib kahju tuua, kui ta millegi wastu tormab.“

„Kuid nüüd on ju kõik mööda,“ ümises naine rõhutult.

„Seda arwasin ka,“ wastas kapten; „ma poleks uskunud, et pean oma tütre häbist teisele mehele kõnelema.“

„Seda sa ei tohigi,“ kisendas naine. „Ma ei annaks seda andeks. Kas mu lemmik küllalt pole kannatanud? See oli meie süü, et meie kogemusteta lapse lasime suurde jumalakartmata linna minna. Ja ära unusta, ta armastab teda. Kui sa talle midagi ütled, on see sinu tütre surm.“

„Olen aus mees,“ ütles kapten otsustawalt ja tõusis üles; „ma ei wõi lubada, et keegi wale oletuste tõttu mu perekonda asub. Pean talle seda ütlemä. Kui ta Edithile andeks annab, on hea ja ilus. Keegi pole õnnelikum kui mina.“

„Andeks andma!“ kordas naine. „Su aule on sellest küllalt, et su silmad pimedad on; mispärast tahad sa tema omasid awada? Usud sa, et ta sind selle eest tänab?“

„Kus on ta praegu?“ küsis kapten.

„Ta on Edithiga wälja läinud,“ wastas naine; ta istus äkki mehe juure ja põlwitas selle kõrwal maha. „Jim, ära ütle midagi. Ole halastaja! Edith ütles algul ära, sest ka temal on aus meel. Ta tahtis ära minna. Kuid ma ütlesin nooremehe juuresolekul, et ta teda armastab ja siis ei aidanud ükski salgamine. Ta on hea tüdruk..., Jim, ta on nii hea ja kui sa niiwiisi ta elu häwitad, murrad sa ka minu südame.“

Ennekui kapten wastata wõi end naise käewartest wabastada sai, kostsid trepikojas hääled ja kohe selle järele astus Merrick tuppa ja heitis tähendusrikka pilgu mistress Fergusonile.

„Härra kapten,“ ütles ta kindlal häälel, „loodan, et mistress Ferguson Teile juba teada on annud, et mina...“

„Ja, istu, palun, minu juure,“ ütles pime rahulikult. „Jenny — Merrick ja mina wiime asja nüüd korda.“

Naine tõusis aeglaselt üles. „Jim, mitte nüüd,“ hüüdis ta kartlikult, „mitte nüüd! Mõtle enne järele!“

Kapten raputas ainult pead ja naine wankus, Merricki arusaamatust pilgust hoidudes, toast wälja, et Edithi üles otsida. Kümme minutit hiljem nägid ta pisaraist poolpimedad silmad Merrickit majast lahkuwat ning jooonu wankuwate sammudega mööda liiwast kallast edasi ruttawat.

„Ta läks minema,“ sosistas ta, „läks sõnalausumata minema.“

Kahwatult, pisarata lähenes Edith aknale; äkiline puna tõusis talle põskedesse, ta kummardus ema kohale ja suudles teda.

Päewa lõpuni jäi ta oma tuppä luku taha ja lahkus sellest alles, kui kuulis, et ta ema woodi heitis. Ta hiilis trepist alla ja leidis isa akna ees istumas; külm piip oli ta kõrwal ja ta käed olid kramplikult kokku pandud.

„Head ööd, isa,“ ütles ta tasa ja pani käed ta kaela ümber. „Ja ma tänan sind kõige..., kõige eest.“

„Ja meie..., ja me oleme jälle endised, mu tüdruk“ ütles kapten ja surus tütre pehme pale oma rinnale. „See oli kõige parem sulle ja talle.“

„Sa arwasid seda hästi, isa,“ ütles tütar sosistades. „Täna sind ja armastan sind selle eest rohkem.“

Ta wabastas end ettevaatlikult, ütles weel kord head ööd ja läks oma tuppä.

Tund hiljem, kui kõik majas waikne ja pime oli, hiilis ta jälle alla. Oli soe suwiöö, siiski külmetas ta kergelt, kui ta hinge kinni pidades ja wärisewate sõrmedega tasa nagisewa majaukse awas ja jälle kinni pani. Warsti oli ta kaldale jõudnud, kus ta umbes minuti otsustamatult peatas. Seal kerkis öisest pimedusest mehe kogu, kes tüdruku tegutsemist täis kartlikku pingutust jälgis. Siis, kui ta paati liiwast nagisewat kuulis, hüppas ta mõne sammuga lähemale ja hüüdis waljult neiu nime.

Kuid oli hilja; paat kiikus juba weel, Edith hüppas sisse ja lükkas ta kaldalt eemale. Ilma sõna kaotamata, tõmbas mees kuue seljast ja kingad jalast ning astus madalasse wette, et paati taga ajada.

„Tagasi!“ hüüdis neiu hammaste wahelt. „Tagasi!“

Wastuse asemel kuulis ta tasast sulinat paadi pärawees. Ta hakkas kogu jõust sõudma ja sulin muutus nõrgemaks ja nõrgemaks, mida rohkem ta eemaldus tagaajajast.

Kahwatu, kuid otsustawa ilmega töötas ta, kuni lahtisele merele jõudis ja kuni ta süda wastu tahtmist jälle nõrgaks kippus minema. Ta tõmbas mõlad sisse ja kuulatas. Algul oli ümber ringi ainult surmawaikus, kuid siis kuulis ta, kuidas mees hingeldades lähemale ujus.

„Tagasi!“ hüüdis neiu paluwalt; „tagasi!“

„Wõimatu,“ tuli wastus. „On juba liig kauge.“

Neiu istus liikumatult ja wahtis pimedusse. Üle wee tuli nagu hingeldamine, õhu järele ahmimine, mida saatsid jõuetud, meeleheitlikult kiired ujumislöögid. Neiu kiljatas läbitungiwalt, pööras paadi ja sõudis ujuja suunas.

„Kus Te olete?“ karjus ta metsikult. „Hüüdke! Hüüdke ometi!“

Nõrk, poolenisti lämbunud hüüd wastas talle ja ta pingutas jõu kahekordseks, kuni ta lõpuks kehani jõudis, mis meeleheitlikus maadluses mustade woogudega asjatult katsus oma tondilikult kahwatut nägu wee peal hoida. Neiu kummardus üle paadiserwa ja tal õnnestus wiimasel silmapilgul meest õlgadest paati tõmmata, kus ta teda siis kindlalt ja uhkelt kinni pidas.

„Kui sa tõesti surra tahad, armsam,“ ägas mees, kui ta weidi hiljem paadipõhjas lamas ja neiu kätt omas peos pidas, „kui tõesti surra tahad, siis awa luuk ja me hukkume üheskoos; kuid elusalst wõi surnult, ma ei taha enam sinu kõrwal lahkuda.“

Belgia ja ta rannikud.

Prantsuse kirjanik Jean de Metz.

Kuidas awastada kogu Belgia kaunistused? Ta wanade linnade ja kirikute wõluwuse, ta kogud ja ta imetuswäärsed kunstid? Milliste sõnadega küll peaksime laulma selle maa looduslikust ilust, ta rannikute meeldiwusest, üksikute ta linnade müsteeriumist? Jah, need linnad uinuwad muinasjuttude kuningatütardena wete weerel, oodates muistse aja ehete wõlu-une lõppu.

Ah, paljugi on siin asju, mis köidawad külastaja tähelepanu. Brügges, Furnes'is, wõib arenenud inimene, minewikuharrastaja, lihtne reisijagi elada muinasjutulist elu, nagu teda kuski mujal ei tunta. Selle maa kellade helin on kergelt harmooniline ja omapärane, ta elab edasi kõrwale ka kellade waikides.

Siit keskendatud elust, neist bèguine'ide kloostritest, kus näiwad hajuwat tüüned warjud — peab külastaja minema lilledel pärjatud Genti wõi läbistama loogeldes Ida-Flandria; ta peaks külastama linnu, nagu Dixmude, Ypres, Courtrai, Tournai, Antoing, Fontenoy — enne kui ta jõuab Mons'i, s. o. tööpiirkonda.

Milline mitmekesidus selles kuningriigis: liigutawate, keskaegiste, letargiliste linnade kõrwal esineb kontrastina Borinage — maa-ala, mis maetud sõejäänuste püramiidide alla. Maastiku on wallutanud walukojad, mis sülitawad leeke; tööstus walitseb siin täies jõus.

Imetleme seda rikkust ja seda jõudu ja jatkame teed Brüsseli suunas. Olgu see imeilus pealinn me seekordse reisi lõppjaamaks; saabume siia kiirustamata, sest meil pole sugugi tahtmist olla too muinasjutuline wäike laps, kelle kätte usaldati ta päewade lõnga kera ja kes elas üle oma elu raugaani mõne lühikese kuu kestes.

Ja kõigepealt me saabume ju Belgiasse meriteed s. o. kõige meeldiwamal kombel. Belgia rannik on kaunis: Adinkerque, Panneläänepiiril, Knocke teispool, Ostendega keskel.

Ostende — kogu ta ranniku kuningatar, wõluw, lõbus, suursugune,

keda piirawad suweti kõik Euroopa ja Ameerika suurused.

Sesooni ajal wallutab linna palawik, raha kulub siin wõrratu kergusega, ja pole siin leida ilusat naist, kelles sa ei näeks Kröösuse wõi Naabobi tütart.

Tõde on, et siin wiibimine on wõluw.

Palace'ide komfort on raffineeritud, ja lõbusid harrastatakse rituaalse kultusena. Iga tund toob ligi erilõbustuse: suplemine, ratsutamine, tennis, krokett; kasiino, mängud, muusika, ballid, dancing'ud, söömingud mustlasorkestrite saatel hotellide rõdudel wõi otsekohe wabas looduses.

Iga asi oma ajal, peale une. Kunas magatakse siis Ostendes, nii tahate wist küsida? — Tõepoolest siis, kui see on wõimalik, arwan aga, et neid wõimalusi on wähe. Pole sugugi haruldane näha peaaegu tühjadel joomedel warahomikuti jalutamas naisi, kes tantsinud terwe öö kasiinos, tulewad nautima hommikust wärsket õhku.

Samad naised ruttawad paar tundi hiljem oma kabiinidesse, suplewad flirtides weega, ja esitawad päewapiltniku odjektiwile — kas kogemata wõi mitte — üks näki torso, teine aga kogu, mille peale Veenus tõesti ei tarwitseks kade olla.

Samad suplejad jalutawad õhtupoolikuti grand prix'd wääriwas riituses päikeseküllasel joomel.

See fashionable ja suwine olemine kordub kõigis teistes selle jumala meelepärase ranniku supeluskohtades: La Pannel'is, Nieuport'is, Westendes, Middelkerkes, Mariakerkes, Blankenberghes, Heystis, Knockes ja Le Zoute'is. Selle wahega waid, et Ostende on kahtlemata kõige tunnustatum, elawam ja uhkem. Sel kuningataril pole wõistlejat, teised on waid ta näitsikud.

Kas wõiksime arwata, et reisija, kes otsib waid maastiku monumentaalist ilu, wõiks pettuda Ostendes? — Ei, kindlasti mitte, ja kuigi ta siin peaks kuluwama rohkem kui mujal, siis tasuwad

ometi inimeste vaatlemine ja siit saadud kogemused kõik mitme võrra.

Modern! Wäga moodne on Ostende, kuid ometi pole ta ilma mälestuste ja ajaloota. Tuletagem meele, et 1816. a. aprillikuul jõudis siia Byron, kes põgenes Piccadillyst kohtupristawite ja wõlausaldajate eest.

Sadamat, lõpuks, iseloomustab kõigi sadamate ühine koduigatsus; purjed peal, unistawad nad siingi ärasõitu, loksudes laisalt wastu silda

Kui lähete paar kilomeetrit eemale, Blankenbergh'esse, siis leiata seal eest pendanti Ostende suurele rannikule: kasiino, joomed, kõik vähemal kujul. Ümbrus on armas, ja siingi kasvab kohalik rahwaarw suwel suwitajate tõttu kahekordseks.

Ainuke wanawara Ostendis on ta lihtne kirik mahajäetud aiaga, mida lugematud kunstnikud maalinud; ka ta kaanalid ja kogukas kalalaewastik tunduvad wanadena. Põhjatuule hoogude eest põgenewad kõik alused merelt kitsasse kaanali, mis kokku surutud kahe tammi wahela. Ja järgmisel hommikul seisawad need alused silla ääres, peegeldades sadama waikses wees oma pilte ja lastes purjedel tuuleiili käes kuiwada. Siin parandatakse ja kohendatakse tormi rikutud wõrke uue töö jaoks.

On kena jalutada piki rannikut Hollandi piirile. Teel leiame uute suwitukohtade algusi nägusate omapäraste villade näol, igäühel neist ligi oma aed. Ja waadeldes neid kollaseid, liiwaseid wälju, milles peawad puud ja lilled kasvama, näib, et Belgia aednikud on tõesti kangelasmeelsed, kui nad julgewad joomede liiwapinna muuta wiljakaks aiamaaks.

Merisadamate hulgas ärgem unustagem Zeebrugget. Enne sõda oli ta lihtsalt Brügge-Zeebrugge wahelise kaanali lõppjaamaks. kuulsa kaanali, mis jookseb umbes 10. kilomeetri ulatuses otsejoones läbi madala maa ja liiwajoomede

Täna aga tulewad kogu tsiviliseeritud maailma palwerändajad siia kokku, nagu kunagi wanasti usklikud reliikwiate juure.

Ei mitte suurepäraste ehituste tõttu, waid et selle sadama wallutamine Briti meriwäe poolt oli ilusamaid, julgemaid ja raskemaid momente kogu ilmasõjas.

Weelgi kaugemal Hollandi piiri ääres asub Heysti jaam. See suur kalajaam omab imeilusa ranna, mida ta ka hästi oskab kasutada. Metsakaitse, mis siin hiljuti maksma pandud Heysti ja Dunbergeni wahel, lisab juure uue wõluse sellele esmajärgu supelukohale.

Jõuame aga Knockesse ja Le Zoute'i, siis asub meist Hollandi ainult weel paari sammu kaugusel; joomedesse peab tulema õhtul, loojenewa päikese wiimase tule säras. Walguse ehagamma foonil erinewad tuulikute ja taluhoonete siluetid ning põldude ja looklewate teede perspektiivid näiwad kummalised.

Knocke kalurid pole lasknud end linnlastest mõjutada. Noored tütarlapsed lühikestes seelikutes on suurepärased. Nende statuur on tugew, ja nende hing — mis keha sarnane — helgib silmist. Siin pole sugugi weel tunda seda tsivilisatsiooni, mis walitseb suurilma rannikul — Ostendes. Kuid on ehk asjata sellest kõneleda, sest kes teab, kui kaua kestab weel see sharm?

Eemale kahtlused, awamere tuul puhastab atmosfääri, õhk on terve Flandria rannikul; ei siin pole tegu misantroopia.

Joomed lewiwad monotoonselt kaugele; neid katab meriheine, kuid linapõllud naeratawad meile wastu kõigi oma mooniõitega.

Lilled sümboliseeriwad pinda, millest nad wõrsunud. Mõtlen Prantsuse aedade peale, mis nii lähedal ja täis roose. Laskun põlwili. Mu huuled puutuwad purpurõisi, mis wärisewad walguse käes.

Ühinen tänulikuis pihitundes tolle Belgiaga, kes päästis minu isamaa.

Kuidas ma õnge sattusin.

Prantsuse kirjanik Maurice Dekobra.

Jõin aeglaselt brandyt hotell „Imperiali“ terrassil ning andusin täielikult mittemidagitegemise toredale tundele. Imeilus Anessy järw läikis minu ees, mäed olid weel lumega kaetud.

Äkki tõusis naabrilaua äärest keegi härra, astus minu juure ja istus minu kõrwale

— Härra, palun Teid taewa nimel, tulge mulle appi, — ütles ta rõhutud häälel.

Arwasin, et ta nüüd kohe raha laenuks palub ning jälgisin teda pilkawa naeratusega. Kuid ta jatkas weel waiksemalt:

— Tulin siia oma wäikesesõbrannaga lõbustama, ta istub seal. Kuid, Te mõistate, olen abielus . . . ning äkki märkan siin oma naiseõde ja naisewenda. Nad astusid just praegu terrassile. Aidake mind, ma palun, ning istuge mu wäikese sõbrannaga ühe laua taha. Jään Teie laua juure üksi. Leian mingisuguse seletuse, et siin olen ja, kui hädaoht möödub, awaldan Teile tänu.

Juhtumus tegi mulle nalja. Tõusin ja ütlesin:

— Heldeke, ükski mees ei keelduks sarnasel puhul teist aitamast. Wõite mu waikimises kindel olla.

Tundmatu andis oma ilusale sõbrannale märku, kes mulle nõiduwalt wastu naeratas. Istusin ta juure ja ta sosistas mulle kohe:

— Milline rumal asi, eks? Waadake neid ometi, waadake neid hirmutisi?

Mu naabrinna wali otsus näis mulle põhjendatud. Naisemees oli halwasti triigitud sakkoülikonnas, peas kandis ta sinist kübarat. Naiseõde jalutas hiiglasuures ererohelises kübaras punase paelaga.

Sel ajal, kui mu naaber, kes istus üksi mu laua taga, süütu ilmega hakkas mägede tippe wahtima, kummardasin ta wäikese sõbranna poole, kes mulle wäga meeldis, ning alustasin temaga juttu.

— Kas pole see meeldiw waheldus? Mängime koos weidi romantilist armastust.

— Jah, muidugi . . . kuid ma enustasin seda oma sõbrale! Ütlesin talle: „Me ei wõi Anessy äärdesõita Seal on alati palju inimesi ning sa wõid seal kergesti tuttawatega kokku sattuda. Kuid tema arwamist ei wõinud ma muuta. Ta tahtis nii wäga mulle seda imeilusat järwe näidata. Ja mis juhtus? Ta tabas siin oma naiseõde, kes muidugi kohe kõik edasi oleks lobisenud. Praegu ei aima nad aga Teie armastuswäärilikkuse tõttu midagi. Te aitasite Eduardi hädast, Te päästsite ta rumalast seisukorrast. Kui tänulik on ta Teile!

— Ah! Teie sõbra nimi on Eduard? Aga Teie nimi?

— Emilienne . . . Näete, seal nad lähewad. Ma tahan naerda, kui mõtlen, et nad midagi ei aima!

Tõepoolest läks imelik paar trepist üles. Naisewend äratas mus antipaatiat. Waatlesin waenulikult ta wäikseid silmi ja Assüüria habet. Naiseõde meeldis mulle weel wähem. Ta oli riietatud nagu neegrinna Liberia wabariigist. Punast paela katsid wäiksed kunstlilled, kollased ja helesinised . . .

Nad ei märganud Eduardi ning läksid terrassi mööda hotelli.

— Nad ei näinud mu sõpra! — sosistas Emilienne.

— Ei, nad ei tunnud teda ära . . .

Pöörasin ümber. Kergemeelne abielumees pani sõrme huulte ning, meist mööda minnes, ütles poolwaljult:

— Tahan waadata, kas lahkusid nad hotellist wõi wõtsid seal toa. Minge seni järwe äärde. Tulen mõne minuti pärast järele.

Mul polnud midagi selle wastu Emilienne'iga jalutama minna. Läksime läbi pargi järwe kaldale. Kõrgete puude all oli hea wabalt westelda. Kui meid terrassilt enam näha polnud, astus Emilienne mulle lähemale ning õhkas ja pani oma wäikese käe minu õlale.

— Kuidas pean Teid tänama?

— Heldeke, — wastasin, — igatüks minu asemel oleks samuti tegutsenud. Muide, tänan saatust, mis mind nii ootamatult tutvustas nii jumaliku naisega.

Emilienne vaatles mind kõrvalt; ta mustad sammetsilmad, mida ümbritsesid pikad ripsmed, erutasid mind. Õnnelik Eduard, õnnelik abikaas, kes põgenenud abielu politseiwalwe alt. Ta on hästi walinud!

Emilienne luges nähtawasti mu mõtteid. Lähenesime weele. Hotellist lahutas meid tihe wõsastik. Äkki kaelustas Emilienne mind tugewalt oma paljaste käewartega ning, lastes peakese minu õlale, ütles ta väga aeglaselt:

— Härra, andestage see tormiline tänuawaldus. Kuid olen nii ärritatud, iseäranis, kui meele tuletan hädaohtu, millest praegu just pääsime — Eduard ja mina. Oleksin meelt heitnud, kui oleksin perekondlikudraama põhjuseks saanud. Oh, tänan, tänan, tänan Teid südamest!

Emilienne'i imekena suuke oli minu näo läheduses. Wiiwitasin kolm sekundit. Siis andsin kiusatusele järele. Meie suudlus oli kirjeldamatult kaunis. Ta kestis kaua, kaua. Ta kestaks ehk praegu weel, kui mitte kiired sammud murul meie nõiduwust poleks seganud. Emilienne wabastas end kiirelt ja nagu häbi tundes.

— Eduard tuleb.

See oli tõesti tema. Waene Eduard astus meie juure ja hüüdis:

— Mimy! Peame ruttama. Mu naisewend wõtab toa. Nad jääwad siia.

Lähme! Wiin su jaama ja järgmise rongiga juba sõidame Chamonixi.

Eduard pööras minu poole ja haaras mu mõlemad käed.

— Kuidas pean Teid tänama, mu päästja! Jah, nii. Teieta oleksin ma kadunud olnud. Wäga wõimalik, et mu naine mu tapnud oleks. Palun tuhat korda wabandust, et kohe jälle kaon! Kuid Te mõistate, olud nõuawad seda. Mimy, täna kiirelt meie päästjat ja lähme! Me kirjutame üksteisele . . .

Ja nad kadusid juba teekäänakul. Istusin wäikese, madala kiwiseina äärelle, mille rohelistes kiwid weest uhutud said. Ei mõtelnud enam Eduardi, ega ta naiseõe, ega naisewenna peale. Mõtlesin ainult Emilienne'i peale. Tundsin selgelt ta kaunist suudlust ning tahtmatult haaras mind mittetäitunud soowi teraw walu. Haistsin weel ta parfüümi lõhna. Haistsin weel ta kastaniapruuni juukse lõhna.

Anesty kirikukellade pühalik helin äratas mind äkki unistusest. Tahtsin kella waadata ning panin käe westitasku. Kuid otsisin uuri asjatult! Teda polnud kuskil. Ärritatud ja rahutu, otsisin kõik taskud läbi. Pöörasin kõik taskud pahu-pidi. Mul polnud uuri, ega raha, ega rahataskut. Ning äkki näis mulle Emilienne'i suudlus väga kibe. Ja ma mõistsin, et need wäikesed, osawad käekesed, kui mind kallistasid, wärisesid rohkem hirmust, et neid tabatakse, kui kirest.

Läänemaa.

H. Wühner.

Läänemaa, mu kodupind!
Terwitada tahan sind
Kaugelt oma lauluga,
Iial sind ei unusta,

Läänemaa, mu kodupind!
Igatsuses paisub rind,
Suwesoojus südames
Sinu peale mõtledes.

Läänemaa, mu kodupind!
Luba, et su laululind
Sinu mullas omale
Saaks kord puhkeaseme.

Haawli laeng.

Itaalia kirjanik R. Baltazzi.

Wanemad inimesed mäletawad weel selgesti aega, mil Itaalia metsades ja legendikkudes hulk rööwleid asus, kes käimise kardetawaks tegid.

Minu isa, kes kui puukaupmees palju reisis, armastas meile tihti jutustada lugusid, mis temale wõi ta sõpradele juhtunud. Sügawaima mulje awaldas mulle ta jutustus onu Gasparrost ja sellepärast olen ma selle loo ka üksikasjadeni meeles pidanud.

Onu Gasparro oli maa-arst ja tema laialdane praksis ümbruses nõudis temalt nii päewal kui öösel sõite ümbruses asuwatesse küladesse, mida laialdased laaned ja metsad tema kodukülast lahutasid.

Ta oli mees täis kuiwa humoori, kes wähe rääkis ja täiesti oma haigetele pühendus. Kui ta oma wankriga, mis kõigile tuttav oli, küladest läbi sõitis, jooksid inimesed majadest välja teda teretama ja temalt nõu paluma; sest waewalt leidus maja, kus ta polnud walu wähenanud wõi lohutust jaganud.

Lapsed kutsusid teda onuks, sest ta tundis enamat jagu neist juba sündimisest saadik, mille juures ta oli olnud aitajaks.

Tema taskud olid täidetud rohupudelite ja pulbrikarpidega, mida ta hinnata wälja jagas. Nende hulgas oli üks tinktuur, mis weel tänapäew — kolmkümmendwiis aastat pärast tema surma — imet teeb. Oleks ta seda kasutada osanud, ta oleks olnud rikas mees, Aga ta oskas waid kinkida.

Nii tihti kui ta ka läbi metsa sõitis, temale ei juhtunud iial midagi paha; isegi rööwliid tundsid tema wastu aukartust.

Aga et ta waid iseennast wõis usaldada, siis kandis ta oma sõitudel ometi alati kaasas laetud relwa, ja ainult üks kord elus oli tal tõesti juhus seda tarwitusele wõtta.

Tema wankri ratas oli katki läinud ja sellepärast sõitis ta kord erandlikult ratsa teele. Tee oli pikk, ja kui ta tagasi tuli, oli öö juba ammu käes.

Ta ruttas metsast läbijõudmisega; äkki kargas pimedast üks rööwel wälja ja kahmas ohelikust kinni, kuna hobune enese heitudes püsti ajas. Kuu wiltsal walgusel wõis arst waewaselt näha, et mehe nägu oli mustaks määritud ja et ta suure wiltkübara enesele sügawasti oli pähe surunud.

„Raha wõi elu!“ hüüdis mees.

Nähtawasti uskus ta oma ees olewat mõne jõuka rentniku, kes turult rahaga tagasi tuli.

„Tina wõid sa saada,“ ütles onu Gasparro löögiwalmilt ja laskis rööwliile näkku. See karjatas waluga ja kadus metsa.

Minu onu polnud lobiseja ja sellepärast ei lausunud ta oma õisest juhtumusest kellelegi midagi.

Järgmisel päewal istus ta oma töötoas ja wõttis haigeid wastu, kui teiste abitarwitajate hulgas märkas meest, kes siamaani kunagi weel tema juures polnud käinud. See oli Riccardo, keda rahwas „ennustajaks“ kutsus. Teda nähti harwa, ja isegi need, kes ta kahtlast abi tarwitasid, ei tahtnud temaga harilikus elus midagi tegemist teha. Aga et temast peale ta ettekuulutamiskunsti midagi paha ei teatud, siis oletati, et ta ennast toitis annetest, mis tänulikud kliendid temale andsid.

Mees ootas rahulikult, kuni kord tema kätte jõudis, ja astus siis arsti töötuppa.

„Waadake ometi, signor Gasparro,“ ütles ta, „mis mulle eile õhtul jahil juhtus.“

„Õhtul? Jahil? Kustsaadik käid sa siis jahil?“

„Mu Jumal, inimene tahab ju elada, härra doktor . . . Lühidalt: ma istusin puu otsas ja ootasin saaki. Äkki las kis keegi teine kütt, kes wististi minu lähedal luuranud, paugu ja tema laeng tabas mind otse näost. Õnneks jäid weel mu silmad terweks, aga muidu olen ma auke täis kui sõelapõhi.“

Operatsioon kestis umbes pool tundi. Täpselt korjas arst ühe haawlitera teise järele ahastawa ohwri kehast wälja ja

pani need waagnasse, mis kirjutuslaual seisis.

„Wiisteist, kusteist, seitseteist, kakskümmend . . . nii, nüüd on nad mul kõik jälle käes!“ hüüdis ta wiimaks ja sidus patsiendi näo kinni.

„Oh, härra doktor,“ ütles Riccardo tänulikult, „Teie olete mulle suure heateo teinud, mida ma iial ei taha unustada. Mis wõlgnen ma Teile?“

„Ei midagi, Riccardo, mitte midagi! Ütlesin ju: nüüd on nad mul kõik jälle käes. Need haawlid olid minu omad, sa töid nad mulle tagasi ja me oleme tasa. Kuna ma nad sulle näkku lasksin, siis oli minu kohus neid sealt ka jälle wälja wõtta.“

„Signor Gasparro, ma ei taipa . . .“

„Ometi, ometi! Mõtle waid pisut järele. Mina olin see kütt, kelle laeng sind tabas, ja puu, mille otsa sa olid roninud, oli minu hobuse ohelik.“

„Aga Te sõidate muidu ju ikka wankriga!“ ahastas Riccardo.

„Sõidan, kuidas see mulle sobib. Ja rüüd, mu sõber, tahan sulle midagi ütelda: Kui lähemal ajal juttu kuulen mõnest kallalekippumisest metsas, siis tean, kuhu ma politsei wõin saata. Seekord pigistan ma weel ühe silma kinni, sest et sa mulle mu haawlid nii austasti tagasi töid. Aga lähemal korral waata ette, muidu märgitakse sind hoopis teisiti kui haawlitega!“

San Antonio.

Ameerika-Saksa kirjanik Rudolf Gerbl.

Tulles Waikse ookeani äärest, polnud mul vähematki kawatsust weel mõnda juhtumust läbi elada. Ja ometi oleks minu teekond peaaegu õnnetult lõppenud. Mul oli pigi San Antonios.

Ameerika ses osas, kus palju hispaanlasi elab, on palju San Antonioid. Iga neljandat küla kutsutakse nõnda. Aga hoitagu külast rääkimast. Sellega kutsuksid sa kogu rahwa kätemaksu esile, sest küla, kus sada elanikku, peab tingimata olema linn.

Ja eespool nimetatud San Antonio seisis San Juani jõe kaldal. Enne kui ma sellesse kuulsasse linna läksin, kus juba enne minu aega kõige kuulsamad rõowlipealikud sündinud, kawatsesin ma San Juani jões supelda ja ennast pisut puhastada. Minu eesliajaja ning juht kokkusid. Nemad tundsid pesemist waid kaks korda elus: enne pulmi ja pärast surma. Nii oli see nende kodumaal wiisiks.

Nii siis otsisin San Juani kaldal madala koha, hakkasin tööle ja tundsin elust lõbu. Mu teenijad istusid kaldal ja silmitsesid minu meeletut tegewust. Siis tuli neile weel kolmas mees lisaks, istus lühidalt teretades, et mitte eba wiisakana paista, weidi eemale maha, pani sigari põlema ja silmitses mind huwigas. Tema wõõras rahulikkus ek-

sitas mind pisut ja ma arwasin juba, et ta on politseinik. Wiimaks wõis ta minu ju lubamatu suplemise eest wastutusele wõtta. Kuid see mõte kadus peagi jälle minu peast, kuna ma ju wiibisin San Juani ja mitte Isari kaldal.

„Kahju,“ ütles ta, kui ma jõest jälle wälja tulin. „Eile panid siin krokodilid kaks indiaanlastenaist nahka ja ma ootasin täna samasugust nalja!“

See mees oli tõesti suurepärane! Wististi waatasin ma talle pisut kohkudes otsa, sest ta ütles, see pollagi midagi ebaharilikku, et krokodilid inimesi sööwad. Siis aga palus ta, et ma oma wäsinud pea tema majas maha paneksin. See oli igatahes suurepärane. Tema ristinimi oli don Kristobal ja tal oli ilmatu pikk perekonnanimi, mida ma ei jõudnud meeles pidada.

Ametilt oli ta kindral ja puuwiljakaupmees. Peaaegu iga kaabakas on seal maal kindral, muidugi mitte riigiteenistuses. Seda oleksin ma pidanud teadma, enne kui intensiivselt ta sõbrust kasutasin. Minu elukutse oli ta mult paljude wiisakate küsimuste abiga ruttu wälja kõditanud ja nüüd järgnes üks don Augusto teisele don Augustole. Teadlasi, eriti taimeteadlasi, siin maal eriti ei austata. Issand Jumal! — oleksin ma hiljem rõõmus olnud, kui mu

wanemad mind nii wähe lugupeetud elukutse oleksid lasknud walida. Iial ei oleks ma tema lugupidamises nii kõrgele tõusnud, iial poleks ma nii hirmsasse pigisse sattunud.

Hea kohwi oli tal, sel don Kristobalil, ja kuna ma seda enesele lasksin maitsta, küsis ta minult muu seas, mitu inimest ma juba olen teise ilma toimetanud. Kuna ma sellist asja tõesti ei mäletanud, siis ütlesin, ka kaswata-tuna ja kokkuarwatuna ei wõiwat see arw nullist üle ulatada.

Siis tuli uss, keda see hirmutis oma rinnal soojendas. See oli donna Eleonora, mu külastaja tütar. Tema kohta polnud midagi ütelda, tal oli isegi paar kingi jalas. San Antonio olukorras kuulmatu luksus. Ma kinkisin talle wäikese käsipeegli, mille eest ta ka tänulik oli.

„Teie olete tõsine caballeero, don Augusto,“ ütles ta, „mitte selline kui siinsed noored mehed, kes weel peawad wõlga tegema, enne kui mulle tahawad siidirätti kinkida!“

Selle juures tabas mind ta silmist nii tuline pilk, et astusin õlgmati taha, mis minu magamistuba elutoast lahutas, ja oma kohwrist wõtsin Jaapani siidiräti ning selle donna Eleonorale andsin. Olinselle räti Jokahamas ostnud.

See rätik sai mulle õnnetuseks. Donna Eleonorat huwitas mu kohwer ja ta otsus oli kindel. Igatahes ei tahtud mind mu kohwrist selle maa hari-liku kombe järele ilma jätta. Mind olid San Antonios juba paljud näinud ja siis olid don Kristobal ja donna Eleonora hämmastusega märganud, kuidas ma ühele oma teenijale kepiga andsin ja ta uksest wälja wiskas. Donna Eleonora tahtis minuga abielluda. —

Olin nüüd juba kaheksa päewa seal ja ei teinud midagi muud, kui ostsin oma külastajale tarwilisi toiduaineid. Kindral don Kristobalile meeldis see wäga, sest kuidas ma märkasin, oli ta sel ajal täitsa rahata. Mitte närust centawotki polnud tal taskus, sest et ta wennapoeg, kergemeelne don Jose, nagu ta ütles, kõik raha oli omale laenuks wõtnud. Seda don Joset kohtasin ma kõrtsis ja ostsin talle napsu. Kuuenda klaasi järele oli ta juba joobnud ja jutustas mulle siis donna Eleonora traagilise loo.

Et see neiu oli selle maa heast, aga waeseksjäänud perekonnast, siis wõeti ta Granadas ühes asutuses hinnata kaswatada. Neljateistkümnenaastasena juhtus talle õnnetus ja isa kes sellest kuulis, läks üle mägede oma tulewase wäimehega asja õiendama. See wäimees oli aga aus mees ja hobueesli omanik. Ta istus hobueesli selga, kes pealegi warem kellelegi don Manuelile kuulus, kes aga äkki oma kodukohast oli ära kadunud. Wäimees puhkas ühe allika ääres ja jäi magama. Ärgates polnud tal enam hobueeslit, sest et waheajal ta äi oli seal käinud, kes teda ei tunnud. Don Kristobal ratsulas nüüd uhkesti asutuse wärawa ette, kus donna Eleonora teda küsimusega üllatas, kust ta selle ilusa hobueesli on saanud. Tema ainult tundis seda looma.

Ja don Kristobal ütles, see kuulunud ühele tundmatule wõõrale, ja kinkis hobueesli tütrele. Siis sai donna Eleonora wäga uhkeks ja ei mõtelnudki enam don Josele, kuna tal ju nüüd hobueesli kaasawaraks oli ja waesel don Josel midagi polnud. See ei tohtinud enam oma silmi tõsta donna Eleonorale ja on hiljem mägestikus pealegi kaela-luu murdnud.

Ma ostsin don Josele weel ühe napsu ja lubasin talle ka uued püksid anda. Siis wandus ta mulle igawest sõprust. Ja ta on seda pidanud, see tubli poiss, ja on ka uued püksid saanud.

Soojal troopikaõöl muutub isegi kõige raskem patune pisut romantiliseks. Nii siis läksin ma jalutama, kuigi ma muidu sellesse inimesteklassi ei kuulu. Kuna ma oma riidekingadel tasakesi ümber nurga pöörasin, kuulsin ühe põõsa taga selgesti laksumist, mis meelde tuletas kirgliste armastajate suudlemist. Siis aga oli mind wististi märgatud, keegi puges minema ja mina seisin donna Eleonora ees.

Donna polnud sugugi üllatatud, näis mind koguni olewat oodanud. Ja mul oli kindel mulje, nagu oleks ta teise armastajaga minu tulekuni waid aega wiitnud.

Ja meie kõrwal, nagu maa seest wälja kaswanud, seisis äkki wana don Kristobal. See oli selles olukorras kardetaw. Ja mina ei wõinud takistada, et ta meie käed wõttis ja nad pühaliku sõnaga kokku pani. Ma pomisesin mi-

dagi, et mul sellega asja ei ole, eksitusest kahelpool, aga mis see kõik aitas! Sõnatumalt läksime maija tagasi. Seal kogusin ma jälle julgust ja ütlesin:

„Don Kristobal, Teie langesite pettumuse ohwriks, sest mina see ei olnud.“

„Mitte kõrwale põigata,“ katkestas caballeero mu kõne sõbralikult ähwardades. „Magage erutawate sündmuste järele wälja, homme ajame asjad juba joonde.“

See oli siis kokkuräägitud asi ja don Kristobal uskus kindlasti, et trump tema käes on. Aga mul polnud mõtetki ennast wõitlusest alla anda.

Hilisel öötunnil pugessin ma majast wälja ja läksin oma sõbra don Jose hurtsikusse. Sellele seletasin ma asja ära ja tegin talle selgeks, et ta uutest pükstest tingimata ilma jääb, kui ta mind pigist wälja ei aita.

Don Jose lubas seda teha.

Aga don Kristobal oli juba nohu ninasse saanud ja tahtis kohe raske- mad relwad wälja tuua. Igatahes seisin ma järgmisel päewal mitte üksi tema, waid kogu ta meessoost tuttawate ja sugulaste ees, kes kõik wastupanu minus juba idus pidid lämmatama. Ühelgi neist polnud kingi, aga nende keskel nägin ma ka don Joset. Ja nüüd

jutustas don Kristobal liigutawail sõnul minu armastusest donna Eleonora wastu, rääkis kõige lillelisemate sõnadega lähedast ühendusest, mis eile õhtul alanud.

Aga! Juba hakkas don Jose nägu tuikama; tema kartis, et pükstest ilma jääb. Järeloomamata ülla liigutusega astus ta don Kristobali ette ja seletas talle lühidalt, aga aupaklikult, et temal donna Eleonora peale wanemad õigused olla ja et tema see o'lnud, kes õhtul donnat suudelnud, kes teda ka kirglikult wastu suudelnud.

„Mina olin see, mina!“ kisendas ta ja lõi kõik kuulajad laiali. Üks neist kahwatas eriti ja nüüd teadsin minagi, kes donna Eleonorat õhtul tõesti oli suudelnud.

Don Kristobal oli wihane. Ruttu loobusin ma auwäärilikult oma oletawatest õigustest ja jätsin don Kristobali, kuna ka teised lahkusid, ta walus üksipäini.

Donna Eleonorat ei näinud ma iial enam.

Aga don Jose oli oma napsutamisega ja uute pükstega kõige uhkem mees San Antonios, mis seisab San Juani jõe kaldal.

Õie pisarad.

O. Grossschmidt.

Tuul puhus tasakesi,
wihm suudles õiekesi,
kes kui und nägivad;
kui müristas seal pilwis,
siis olid õite silmis
kui pärli pisarad.

Ja õiekeste wilus
üks linnukene ilus
on peidus äikse eest;
kui nägi õite nuttu,
siis ligines ta ruttu,
jõi piisad õite seest.

Ja õhtuehal salus
lind suures armu-walus
ta laulu laksutab:
Siin igatsus, rõõm, mure,
mis iialgi ei sure —
need õie pisarad.

Tuli südames.

Satja kirjaniku Fr. Lehne roman.

3

Krahwinna läks söögitoa kõrval asuvasse elutappa, sest et tal söögitoas oli külm hakanud. Aga üks jäi lahti, nii et väljawaade terrassile waba oli, kus wiibisid Ottokar ja Lella. Noor neiu oli omale wihamantli ümber wõtnud ja nõjatas oma kaaslaste najal, kes wihamawarju tema kohal hoidis.

„Nii wirt, ema?“

Rüdiger astus ema juure, kes jukka kabus. Ta keerab mugawa istme ema ligidale ja pani tema loaga ka sigareti põlema.

Krahwinna, wali, munnenäoline naine, ohkas sügawasti.

„Ah, see paha asi Ottokariga! Oleks see ometi fõrd juba lõpul, juba sellepärast, et Lella sellest midagi ei kuuleks!“

„Sa arwad, et Lella sellest midagi ei tea?“ küsis Rüdiger ja heitis pilgu terrassile.

„Ei, mu poeg! Kust? Mina pole temale sellest iial midagi lausunud. Ühetskateistkümnendaastastelt ei saaks ta ka arugi, mis — —“

„Ah, ema!“ kakkestas ta jutu Rüdiger. „Ära arwa Lellat nii lapsikaks — tema on wäga, wäga —“ ta otsis sobiwat sõna, „— wäga tark — —“

„See magus laps! Mis sa mõtled, Rüdiger! Kas nokits ta siis Ottokari nii julgesti? Ta oma peene tundeaga, kardaks teda, hoiaks taist eemale. —“

„Mõud, ema?“

Ta teadis seda paremini, kuid waitis parem, et ema midagi aimama ei hakkaks.

„Muidugi! Ta on ju alles päris laps. Ottokar hoiab tema poole ja ma olen õnnelik, et tal on fõrda läinud teda — isale rõõmuks — jälle elule tagasi wõita.“

„Noh, ema, see on küll liig palju öeldud. Ottokari närwid olid küll tõesti rikked — olufõrd oli seda ju kaasa toomud — aga nii paha, kui arwad, ei olnud asi ometi mitte!“

„Küllalt nii paha, et isa tema pärast suurt muret tundis. Sa ei wõi ju teada, kui tuhniks Ottokar oli jäänud, sest et ja teda waid mõõdumalt nägid — weel siis, kui ta sanatooriumi tuli! Ja siis oli Lella see, kes teda oma lapselikult heatujuga julgustas. Nagu noorem õde oli ta tema wastu, ja temal läks see wiimaks fõrda, mida meie ei suutnud — Ottokaris ärkas jälle huwi, kõige pealt ta kunsti wastu. Alles Lella läbi sai ta fõrtine kunstnik — ja

tunnes ju Lella pilli, mis Ottokar maalis! Ja nüüd maalis Ottokar teda jälle — keegi ei tohi seda eene walmisraamist näha — Ottokar ootab sellest midagi õieti head! — Ja mina, mu poeg, olen Lellale nii tänulik, juba isa pärast; ja tead, kuidas ta teda kui oma eimese naise poega armastab — palju enam kui sünd — paraku! Aga selle eest oled ja ka minu poeg —“

Ja emanikukses hakkasid ta filmad loitma.

Rüdiger pani oma huuled impulsiivselt ta kaele. Ema silistas ta lühikesi blondjuukseid ja Rüdiger tundis, mis peitus selles silituses, millega see külm naine nii kofkuhoidlik oli, pea-aegu, nagu oleks tal häbi olnud pehmemast, fõojemast tundeawaldusest.

Rüdiger teadis, et ta wanemate abieliu õnnelik ei olnud, aga ta teadis ka, et emal selles suurem süü oli, sest et ta ei olnud opanud elurõõmsa mehega enmast nii kõita, kui ta seda õieti oleks pidanud tegema. Ema tarretu, wali olewus ei olnud isa unustada lastud oma eimese naise pehmust, fõda ta südamest armastanud. Ja selle armastuse oli ta püüandud oma eimesele pojale, ja sellepärast oli Ottokari lähematu abieliu teda kahetõrdsje raskusega wapustanud, ja aimult ta teise naise tarkusele wõlgueti tänu, et see lõhe igaweks ei jäänud, et Ottokar kõige suuremas hädas oli weel wõinud tagasi tulla!

„Olen uhke sinu peale, mu poeg,“ ütles krahwinna. „Just nüüd oled sa näidanud, et oma esiwanemate wääriline oled. Witte igauks sinu asemel poleks seda teinud, et wennale ta omanduse päästis!“

„Mõud sa, ema, et ma iial selle eesõiguise oleksin wastu wõtnud? Ottokar on wanem — temale kuulub majoraat, ja selle eest ma wõitlen. Ma ei oleks hetketki olnud õnnelik, kui ma oleksin pidanud tema asemele astuma — fõda enam, et ta abieliust Wirbergeriga ammu oli tüdineud, sest muudu ei oleks ta ju isa ettepanekut wastu wõtnud, waid oleks sanatooriumist kofe jälle oma perefoma juure läinud. See andis mulle mõelda! — Ja ma tunnen teda hästi. Kas oleksin pidanud enesele hiljem lastma etteheiteid teha wõi wennaga waranduse asjus tinglema — sest hiljem wõi warem oleks see ometi tulnud. Isa haigus wiimastel küudel andis mulle põhjust asja selgitama hakata, ja mind waliti wenna eest te-

gutsena, mida ma nüüd tahetseu," jattas ta natuke aja pärast.

„Ema inestandum pilgu peale nokutas ta.

„Jah, ema, iseasi on siin paragrahwe murida ja weendumisele jõuda, et sul õigus on nii ja mitte teistiti tegutseda. Ja kui seda õigust ka tahetaks teostada —“ ta kargas plüsti — „ma tundsin eile häbi ja see häbi põleb minus veel praegu.“

Krahwinna ei saanud poja jutust aru.

„Kui ja täna lõunaajal mulle ja isale teateid andsid, oma külasõigust tolle naise juures, rääkisid ja veel teistiti —“

„Aga lõuna ja õhtu wahel on õhtupoolik, mil inimene mõib järele mõelda ja asja teises waiguses näha.“

„Kas mu poeg muutub sentimentaalselt?“

„Ei, ema, see on mulle nii wõrras mõiste, et ma taht arugi ei saa, ehk küll —“

Ta wiskas käega ja raputas pead, nagu oleks ta tahtnud mastikut mälestust eemale tõrjuda. Siis ütles ta lühidalt:

„Seis naisest on mul sellegipärast kahjul!“

„Tema on meie perekonda tunginud —“

„Seda ei wõi ütelda. Ottokar oli oma teo eest wastutaw. Aga see on nüüd olnud! Maria Wirlberger on tragi naine ja tema elu ei ole sugugi kerge —“

„Noh, mu poeg, selle eest ära siia muretse. Oled igas tükis korrektselt tegutsenud — ja saad selle eest ka tasi!“

„Mina ei waja mingisugust tasi,“ wastas Rüdiger peaaegu järskult.

„Ema silmitses teda naeratades.“

„Sa mõistad walesti, mu poeg! Sul ei ole ju aimugi, mis mina mõtlen. Jäta jalutamine, tead, see teeb mu närwiliseks. Istu jälle minu kõrwale — nii!“

Ta wõttis poja käed oma kätte.

„Nüüd mõtle pigut järele. Kas tuleb selle peale? Mõtke Lellale —“

Ubitult waatas Rüdiger temale otse.

„Mis on Lellal sellega asja?“

Naeratades kõigutas krahwinna pead.

„Kas sul siis aimugi ei ole, millised kawatsused sinu emal on sinuga ja Lellaga? Miks ma kohe nõus olen waestlast siia kutsuma, Lellat, oma waege sõbranna aimust lasti! Kui rahulikult suri Abdelaide Nlotmann, teades, et mina Lellale tahan olla teiseks emaks — ja seda olen ma olnud. Kui lapselikult ta mind hoiab! Kuidas ta õitsma on hakanud selle künne kuu jooksul, mis ta juba siin wiibib. — Kas ei ole ja seda siis tähele pannud?“

„Olen waid tähele pannud, et ta on wäga edew ja arwestaw neiu,“ wastas Rüdiger lühidalt tõrjudes.

Nüüd selgusid talle ema kawatsused.

Seda mitte iialgi!

Ta tõmbas käed ema käest ja raputas pead.

„Rüdiger, ja räägid oma tulewasest abi-kasjast!“ hüüdis ema, keda poja sõnad haawasid.

„Selleks ta ei saa! Ma pole iial mõelnud Lellat naiseks wõtta! See mõte on minuist alati kaugele olnud, ja nüüd veel kaugeimal kui kunagi enne.“

„Aga mispärast, mu poeg? Lella on pärit laitmatust perekonnast. Tema isa oli kindral, tema ema minu sugulane ja sõbranna — ja ta on ilus. —“

„Seda ma ei salga, kuigi sedalaadi ilu minu maitsesele ei wasta. Püüaste juustega naised teewad mu alati umbuslikuks —“

„Räägid ja kogemuste põhjal? Oled alles wäga noor, mu poeg!“

„See on tumete asi, ema!“

„Bealegi on Lella wäga rikas —“

„Sa tead, et see mind kõige wähem meelitas —“

„Aga seda ei tohiks põlata selle wäiteise raha kõrwal, mis teise pojana saad —“

„Selle eest on mul oma elukutse. Tahan töötada. Päewawarjaks pole ma sündinud.“

„Jah, ja oled auahne ja töötas — selle oled minult pärimud — ja uhke —“

„Juust see keelabki mind naise warandusega arwestamast.“

„Seda pole waja! Aga mõte, et Lella naiseks wõtab, on mulle suur rõõmu teinud. Keddagi teist ei näeks ma nii heameelega sinu laste emana. Selles suhtes olen tema peale ka katsumud mõjuda, et andlikkus, wagadus ja lihtsus naise peawoorused on —“

Rüdiger naeratas pigut. Kas oli Lella sihuke, millisena ema teda enesele ette kujutas? Ta tuletas enesele meele, kuidas ta Lella pärast lõunat wenna ateljeest leidnud — bakantiinana — aga mitte kui tulewase waga, alandliku naise.

Kui ema seda teaks, ta oleks meeletu. Kõigest tarkusest hoolimata oli ta mõnikord otse naiwsest mõtteu ega mõistnud oma kaitsealuse õiget olewust mõistatada.

Krahwinna arwas Rüdigeri waitimise järleandlikkuseks. Ta kõneles temaga elawalt, kirjeldas talle selle ühenduse kasulikku, sest et ta seda soowis. Muidu jõudwat mõni teine temast ette.

— ja kui, ema! Sõiteks pole mul mu kahewõimekolme aasta juures veel lusti abielluda ja teiseks on Lella mulle lihtsasti ebasõmpaanne.“

„Sellest ei saa ma aru!“ tähendas ema tufaselt. „See magus, süütu laps —“

„Ema, eeldame, ma oleksin sinu kawatsusega nõus, aga kas tead ka selgesti, kas Lella mille tahab tulla? Minu arust ei ole see mitte nii.“

„Muidugi! Selles ma ei kahtle. Tema liibife, nipsakas toon sinu wastu, mida ma küll olen märganud, on mulle tõendusjeks, et ta sind armastab ja ainult seesmiselt sulle weel wastu paneb. Tema neitsilik tunne teeb ta sinu wastu faredaks.“

Rüdiger pidi naeratusje tagasi tõrjuma.

„Waene, pimestatud ema!“ mõtles ta. „Kuidas wõtab ja selle pettumuse wastu?“

Siis ütles ta pikkamisi:

„Aga ma usun, Ottokari wastu on tal teised tunded taqawaral; nad näitse wäga üks-teist pooldawat.“

„Ütle sinu sulle juba, ta pooldab teda kui wanemat wenda. Ja on uhke, et Ottokar teda maalib. See neitsilik edewus on ju arusaadaw, eks ole? Opi Lellat enimem lähemalt tundma, siis osustad teist. Wõi pean ma sinu wastuaidlemisest järelutama, et ja euse juba tunded olewat seotud?“ küsis ta äkilises umbujus.

„Ei, ema, ses suhtes wõid rahulikult magada!“ naeratas Rüdiger rahustawat. „Wõi kardad ja ehk Ottokari abieliu teist trükki? Ole muretu! Mina selliseid asju ei armasta. Minul oleks lihtsalt wõimatu üht oma seisusest alamat neint naiseks wõtta!“

Noolimata sellisest tõendusjeks oli ema tujuane. Kahelordse agarusega töötas ta nüüd juba kallal, mis waheajal ta rüpes puhunud. Kaugena istus ta, filmad ettepoole, kitsad huuled kõwasti koos.

Rüdigeril oli kahju, et ta oma armsa ema oli tujastanud. Aga ta ei wõinud teisti. Warem wõi hiljem sai ta Lella iseloomuga ifegi tuttawaks.

Lellal näis Ottokari sellisil terrasil õige lõbus olewat. Ta wali naer fajas nende juure, naljasõnad lendasid wastastikku.

Rüdiger ei saanud wennaft aru. Oli ta siis oma mälust kõik wälja erandanud? Kas ei lemanud ainuski mõte tal selle kahwatanud, kurwa naise juure, kellele ta kõige raskema haawa löönud, mis mees oma naisele iial wõib löüa?

Seal seisis ta wäljas naiiwses tiwaripjutamises nagu armunud wanem keskfoolipilane, lastis Lellal oma käest wihmawarju ära wõtta ja seda ruttu kinni panna ja lahti teha, nii et piisad talle näkku pritsifid. Naerdes tõrjus ta ja põgenes tagasi sõõgituppa, tema järel Lella, ahwardawalt warju õõsitudes.

„Nüüd on sest märgust aga küllalt, Lella. Olge jälle halastaja!“ hüüdis ta ja raputas piisad maha.

Lella märkas krahwinna tõsist, walidat nägu. Kas armas ta seda oma kohta käiwaks? Ta ruttas sõõgitoast läbi oma emaliku sõbra juure, lastus ta ette polwili ja waatas talle paludes osja.

„Mitte kuri olla, täd kene,“ palus ta lapselikult. „Olin küll liig metsik — palun, palun —“

Krahwinna silitas kohe rahustatult neiu pead ja ta piik, mis Rüdigerite langes, küsis: „Kas pole ta weetlew ja wõlum?“ Aga Rüdiger jäi külmaks. Ta märkas, kuidas Ottokari filmad joobumult Lella näol wiibifid ja kuidas Lella warqfekt talle mujufätt wiskas. — Kui jultunud wana daami filmade all!

Äkiline wastikus walidas teda selle komöödia wastu. Ta kargas püsti ja läks läbi sõõgitoa terrassile. Wilu wihm rahustas teda. Jumala eest, ta ei olnud muidu mitte narr kohtumik — aga see siin, see oli midagi, mis ta feelele mõruda maifse jättis.

Ja jälle ilmus ta filmade ette ilusa, kurwa naise ja ta ilusa lapse pilt — ja meesti näriid etteheitel temas, et ta oli tegemist teinud asjaga, mis temasse ei puutunud.

4.

Rüdiger oli õõsel wähe maganud; mõtted hoidfid ta ärtwel. Ta uskus, et wenda peaaegu wihkas, wenda, kes temaga walemängu mänginud ja tema perekondliift uhkust kawalasti sefs tarwitamud, et sellega oma salajate soowide sihile jõuda. Teda oli lihtsalt kawalusega üle löõdud; sest iial ei oleks Rüdiger oma tugewa õiglustumdega Maria Wirbergeri juure läinud, kui ta ei oleks olnud meendumud, et see perekonna huwidest sündis!

Juba hommikul wara tõusis ta. Pärast einet tegi ta töõd, kuid ei jõudnud edasi. Heleuus puudus. Sellepärast andis ta käsu oma musta tätku saduldada.

Õhk oli alles tume, wihmast raske. Kuigi wihm filmapilgul oli üle läinud, ometi näis, nagu algaks juba warsti jälle kahelordse hooga. Puud ja pööjad nõretasid wihmasti. Ja ilm oli wiluks läinud nagu sügisel.

Katjasõit märskes hommikuhõhus rahustas teda piijut. Pikkamisi traawis täff pehmet maanteed möõda edasi — möõda niidetud aasadeft ja põldudeft, kus wili juba amadeks oli seotud. Oli wiimne aeg, et ilm muutus, muidu wõis wili wiga saada. Kuid täna ei pannud ta täheleqi seda, mis põllumehele muret tegi; ta mõtted mõlkufid mujal.

Tema pidi Lella Flotmanniga abielluma! Ema sellekohane soow oli talle wäga üllataw ja mittesobiw, teades, kui fikfelt ema oma soo-

wide teostamisel barikult talitas. Oma pärast võis ta siis õnnets armata, et Lella wenda soomis, kuigi see talle meelepaha tegi, et tal temaga juba kaubad koos olid, weel enne kui ta Maria Wirbergeriga asja läbi rääkinud. See andis lahutuskahtsele sataalse kõrwalmaitsel!

Waherjal oli jälle wihma sadama hakanud, nii et Rüdiger tagasi pidi pöörama, juba hobuse pärast, sest täht „Madames“ sai wihma käes närmilijets.

Kui ta weel oli mõni samm loojasi eemal, mis pargi keskelt ülla toredusega wälja paistis, nägid ta sümad looji kunstiliselt tehtud wärawa ees seiswat süht kõrget naisefuju ja tema kõrwal kummit suurt saleadat poisikese, kes katkus üht wärawa kõrwal lahki teha.

Demasse tärfas aindus, kes see wõiks olla — piqistaw tunne tekkis ta riinda. Ta andis tähtle pihha ja oli mõne sekundiga sisse-tahtjate kõrwal. Ja aindus polnud petnud. See oli Maria Wirberger, kes oma pojaaga parajasti laiali krusiteele astus, mis nõbrõigelt looji ette wiis ja mille kahel pool ääres toredad wanad pärnad kaswafid.

Mineja oli teda märganud, wististi ka ära tunnud, jelleqipärast jättas ta oma käiku.

Rüdigeri kummit tõmbusid kipro; ta tundis seda sõnatunnet, mis kes olekus peitus.

„Armuline proua!“ hüüdis ta terawasti, ja siis, kui Maria seda tähele ei pannud, kordas ta oma hüüet nii lähidalt ja käskiwalt, et Maria ometi peatus ja talle küsiwalt otja waatas.

„Wakun, kuulge mind mõni jilmapiik —“

„Ma ei tea, mis meil üksteisele oleks ütelda. Irge peatage mind, ma lähen oma mehe juure. See'p ju õige tee on —“

„Armuline proua, miks ei taha Teie mind kuulda?“ küjis Rüdiger ruttu. „Minul on Teiega head mõtteid ja ma tahaksin Teid — pahandusest hoida — kuulge mind vähemalt! Teie kahetsjete hiljem, et Te mind ei kuulnud!“

Mõttlikult wiibijid poiji suured, tõsised jilmad temal.

„Ema, kas ja ei taha? — —“

Uga ema lähike käeheidde pani ta waitima.

Ja eksitamatult läks proua Maria edasi, kindlal käigul, ja Rüdiger pidi tahtmatult imestama tema illast kõnnakut ja teda emast, kes oma lihtjat mantlit kandis kui kuningamantlit.

Kõigesti kihutas Rüdiger nüüd ümber pargimüüri tallide juure, wiskas waturuttowale tallipoijile ratsutud pihku ja fargas sadulast maha. Nuttu jannus ta õuesi läbi ja kohtas parajasti kofas Maria Wirbergerit, kui see imestawale teerile käsu andis, teda krahw Allwördenile teatada.

„Krahw Ottokar Allwördenile,“ ütles ta tõstetud häälega teerri küsimuse peale, misjuugusele ja fedu. „Keda — see pole esiotja juugugi wajaalik.“

Kõrgilt naeratades lahkus teener. Tema wõis ju umbkandui armata, kes see naine oli ja milline standaal sellele järgnes. Tema tundis ka asja.

Sügawasti hinge tõmmates seisis proua Maria, poja käest kõwasti kinni hoides, kuna ta ise Rüdigerile hülgawail silmil otja waatas.

„Nüüd olen ometi süin, krahw Allwörden,“ ütles ta wõidurõõmsalt, „olen süin ja jäängi süia!“

Rüdiger ei wastanud midagi; ka tema wotas nagu proua Maria teerri teateid, kes nüüd tagasi tuli ja läbitungimata näol seletas, „krahwi-härra wabandawat, tal olla praegu töö ees.“

Rüdiger hammustas huuli. Maria punastas ja awas juu ägedale wastusele. Uga nüüd wõttis Rüdiger tema käest kinni, wõttis taht ta nõrijewa wihtmawarju ära ja ulatas teerri. Süis awas ta ise uffe wastuwõttefaali.

„See on eksitus, armuline proua, astuge esiteks süia. Uman oma weemale ise teada, et süin olete. Temal pole sellest ju aimugi, et temaga soomite rääfida.“

Ottokar seisis maalimisraami ees ja pinjeldas närwilikult Lella pildi kallal. Tema nägu oli wäga punane ja kulmude wahel oli sügaw forts. Ta käed warijefid nii, et waewalt pinslit ja paletti suutis hoida. Teerri teade, et keegi daam temaga soowib kofku saada, oli teda wäga erutanud. Tulija wõis ju waid Maria olla!

Lella lehas poolenisti diimamil, jamas riituses ja jamas olekus kui eile. Tema oskas oluforda hinnata.

„Kas süis see daam oma nime ja külastuse otstarwet ei nimetanud, Jaques?“ küjis ta laifalt. „Teie teate, et me kedagi teist wastu ei wõta —“

„Ei, kontes,“ wastas Jaques aupakklikult, „minu küsimisest hoolimata.“ Ottewaatlikumalt küfas ta: „See daam awaldab paluja muljet; tema kaafas on ka üks poisikene.“

Ägedasti pöbras Ottokar; ta näol põlesid tumedad plekid. Kuid Lella kaffestas ta sõnad.

„Te näete, krahwi-härral on töö ees. Ütelge, ta kahetsjeb, et teda täna ei saa wastu wõtta.“

Sügawa kummardufega ja warjatud muigega lahkus teener. Tema teadis — pimegi wõis näha, et Lella krahwisse oli armunud!

„Lella, seda ei tohtinud ja teha,“ ütles Ottokar. „Tagasi jaata tema emast ei lafe.“

„Siis teab ta vähemalt, kuidas lood on ja ei krumi oma nõudeid liig kõrgele, nähes, et sul tõsi taqa on.“

Ta kargas püsti ja sirutas oma jalemaid kehaliikmeid kasjiliku paenduvusega. „Astus Ottokari juure, pani talle käed olale ja küsis talle oma mõistatuslike filmadega näkku maadates:

„Kas armastad mind, Ott?“

Surutud kirglikkusega hüüdis Ottokar:

„Seda ja tead, Lella! Ara küsi!“

Meeleheitlikult wahtis ta oma ette.

Nüüd surus Lella oma huuled tema juule pifas, palawas suudluses. Ottokar pigistas ta oma riimale, pani oma näo ta juustele ja wõttis ta ümbert nagu abi otsides kinni. Ja Lella — oli nüüd rahustatud. Kõige magusamate meelitusjonadega wõrgutas ta teda. Keegi ei pidanud temalt rõõwima seda, keda ta kõigi meeltega armastas.

Nüüd kuulis ta väljas samme; ruttu jooksis ta oma endisele kohale ja waatas tulijale hästimängitud ükskõiksusega vastu.

Tulija oli Rüdiger.

Mahalöödud laugude alt luuras ta Rüdigeri poole, kelle nägu oli tõsine ja otsustaw.

„Ottokar, mina ise tulen sulle teatama, et sinuga soowitakse rääkida!“

„Seda me teame, aga Jacques ei teadnud, kes,“ vastas Lella Ottokari eest, „ja sellepärast —“

„Kas sa siis tõesti ei aima, kes see on?“ katkestas Rüdiger noore neiu ja pööras Ottokari poole.

„Kust peab Ottokar seda teadma?“ küsis Lella pilkawalt.

„Ütlen siis — proua Maria oma pojaga on see. Ja kuna ta kord siin on, siis ei wõi ja teda nagu — kerjust minema saata, ilma et temaga räägiks, kui sa selleks liig arg ei ole!“

Ottokari nägu läks tumepunaseks; ta hingas ruttu, ägades; juured higitilgad seisis ta otsaesisel. Sellisesse ärewuses olid ta wenna sõnad ta wiinud, mis olid põlastawad.

Lella wõttis ta käest rahustades kinni.

„Mispärast tahate Ottokari ärritada, mis ta närwidele kahjulik on?“ ütles ta kurjasti. „Teie näete ju, kuidas ta kannatab. Rääkige ometi Teie tema asemel Wirbergeriga; olete kord juba asja oma ajada wõtnud! Pustuge talle võimalikult suur summa. Seis selle peale lähewad ju niisugused inimesed wälja, et võimalikult palju saaksid.“

Ütlemata põlastawa pilgu heitis Rüdiger wiwitajale.

„Sa lased oma laste ema nii jämedalt haawata, ilma et sul tema jaoks ainuiski kait-

sejõna oleks? Ütlen sulle waid seda: Maria Wirberger ei lase emast tagasi saata. Kas soowid skandaali? Tahad enda tema eest arg-päffina ära peita? Wõi peab ta sinu koguni siit leidma? Sul pole ju midagi karta. Dignus on ju sinu pool, dignus ja seadus. Ometi tee, mis tahad. Aga ära unusta, et oled — au-mees!“

Pilkawalt hakkas Lella naerma.

„Hea mõrغامine, löwi! Teil on inestamiseswäärt kõneolamus. Omuustan Teile admofoadina suurt tulewikku. Ja amman Teile nõu seda teed walida. Seal on Teil wististi hüilgawamad wäljawaated kui walitsuses!“

Sõnalaujumata lahtus Rüdiger ateljeest.

„Mine, Ottokar, mine!“ hüüdis Lella ja wõttis ta käe alt kinni. „Mina ise tahan seda nüüd. On hea, kui nüüd teie wahel kõik selgeks saab. Et sinult see rõhk kaob! — — Minu leiad ja oma kõrwalt. Mõtle minu suurele armastusele. Ja siis, armsam Ott — siis algab meie õimeaeg!“

5.

Maria Wirberger ja Ottokar Allwörden seisid Lengefeldi lossi wastuwõtusaalis wastamisi.

Küllalt kummalisena paistis see väga lihtsalt riietunud naiseluju sealt wälja.

Ottokar pakkus oma naisele kohmetult kätt, kuid see ei paistnud seda nägemat. Ta katsus mehe pilku kinni hoida, mis temast mööda pojalt peatusid.

„Gerik, minu Gerik — kui suureks oled sa kaswanud seitsaadi, kui sind wiimati nägin. Peaaegu samasuureks kui mina.“

Üllewoolaw meeleliigutus kolas ta häälelt. Ta wõttis poisi õlgade ümbert kinni, silmitses teda niiskeil silmil ja suudles siis ta otsaesist.

„Sigi kaks aastat on seist möödnud, mil sa lahkusid!“ ütles Gerik ja raske tõsidus seisis ta awameelsel poisinäol.

„Olin haige, mu poeg!“

„Aga nüüd oled sa jälle terve —“

„Seda ma loodan, Gerik! Ütle mulle, kuidas käib Voorikese, mu magusa, wäikese tütreke käsi?“

„Hästi, isa. Pühapäewal oli tal sünnipäew.“

Ottokar kuulis etteheidet poisi hääles. Ta kohmetas.

„Tõesti! Selle unustajin seekord. Aga oota, ma teen seda tagast järele. Voorikene ei pea kurtma.“

Nüüd wõttis proua Maria sõna.

„Jäta see, Ottokar, see pole tähtis, ehkki see mulle selgesti näitas, kui wäike su humi

meie vastu veel on. Ja kolm päeva pärast seda tuli ju wend — sinu ülesandel."

"Rogu perekonna ülesandel. Minu isa on haiglane."

"Sel pole ju meiega midagi tegemist."

"Sa kujutad enesele kõik palju lihtsamalt kui tõiasjast seda nõuavad, Maria. Usu mind, ma olen palju kannatanud."

Ta hingas raskesti ja lükkas juuksealga otsa eest peaaegu koketilt kõrwale.

"Aga sellele, mis mina olen pidanud kannatama, pole ja mististi mõelnud. Jäta waid enese, oma isiku peale — kuid sellega olen ma juba harjunud."

Maria rääkis sügawa kibedusega.

"Tahad sa mulle teha etteheiteid?" küsis Ottokar ärewalt.

"Ei! Sellepärast ma tõesti ei tulnud. Aga ma tahan teada, kas see tõsi on, mis sinu wend mulle ütles ja mis sa mulle ise kirjutasid."

"Maria, kuule ja lasse enesele seletada —"

"Ottokar — jah wõi ei. Jäta kõik põiklemised! Anna mulle lühike ja selge wastus — muud ma ju ei taha. Kas oled selle, mis ju wend wälja targeldanud, ka oma arwamisest teinud? Kas on meie abielu — mitte-massew?"

"Maria, mõtle Geriku peale, kes —"

"— küllalt juba nii suur ja wana on, et teab, mis ta emale ja talle enesele tahetaks teha!" katkestas Maria ta jutu. "Tema on oma aastatest tarkusega ülekaswanud, kuna ju elu tõsidus teda juba noorelt on rõhunud."

"Seda ma usun, Maria, ja kahetsen. Gerik peab saama rikkaliku tasu. Lasse enesele ütelda, Maria: minu isa oli raskesti haige, seda ütlesin sulle juba, nüüd on ta jälle wäljaspool ohtu — aga ta tahtis sel ajal oma asjad korda seada. Ja seal oli palju mõelda. Mina, kui tema wanem poeg, olen tema järeltküija — kõigis õigustes ja kohustes — ja selle peal on raske ja suured kohused — sellepärast on tingimata wajak, et naine, kes majoradihärä kõrwal seisab, tema wääriline on, muudu —"

"Mõistan," nokutas Maria, "muudu jääb ta pärastusest ilma ja temale ei kuulu sellest ühestki mõisast enam midagi. Nimelt sellest ei saa ma aru, miks sa ennem sellele ei mõelnud, tooford, kui üksteisega tuttawaks saime ja üks-teist armastama õppisime. Siis ei tähendatud sulle kõik need hiilgawad wäljawaated midagi."

"Maria, ma olin tooford alles wäga noor ega tunnud veel elu. Siis veel kunstnikuweri minis. See tungis ja tuskus, temale oli isa-

maja üllas kitsus rõhuw — kergesti mõtlin ma isa meelepaha ja wiha oma peale."

Ta oli rääkinud tõuswa kindlusega, kuna ta Maria leidis olewat nii rahuliku. Ta ei märganud loomawat tuld naise silmis ega ka waemaga sumbutatud ärewust, mis ta näol wärises. Ja jatkas:

"Sa tunnud mind, Maria, ja tead, kui wähe ma maifest warandusest, seisusest ja aumibedest hoolin — seda olen ma sulle, usun, küllalt tõestanud. Aga nüüd nõutakse minult suurt ohwrit. Olen wanem poeg, ja pean majoraadi tingimata perekonnale alles hoidma. Seft seda mitte tehes lähaks see kaduma."

"Aga sina pole ju ainus poeg," ütles Maria pikkamisi. "Sinu wend —"

"See'p see ongi," hüüdis Ottokar wahela. "Rüdiget ei taha. Tema loobuks ennem kõigest, kui minu asemel astuks — põhimõtte pärast! Tema arwates peab kõik seaduse tähe järele minema. Olen wanem, ja sellepärast pean perekonna huwide järele talitama. Tema meele kindlus on paendumatu; mis see mul massab sellest ta ei küsi, ja just sellepärast, et ta teab et ma sinuga —"

"Ha, siis temast oleneb see."

"Jah, peaaesjalikult temast, Maria. Tema uhkus ei tunne piire ja ta walitseb kõigi üle, ka isa üle; ta emagi peab selle alla paendumata."

"Ja sina?"

"Mina samuti. Ja veel midagi. Meie Allwõrdenid pole wäga rikkad. Sa imestad, teed uskmatu näo. Noh, siin ei saa kodanlist mõõdupuud tarwitada. Rüdiget on sunnitud isegi rikast naist wõtma."

"Muudugi, ka seisuskohaselt," salwas Maria täis pilget.

"Wõimalikult wõrsklikust wõrest." Ottokar naeratas hajameelselt. "Ah, kui sa teda tunnustad, Maria — kuidas ta sinu vastu rääkis! Ja sellepärast palun ma, saa aru, anna järele, ka enese ja meie laste huwides! Teie eest kantakse küllaldaselt hoolt, ja sul saab edaspidi parem olema kui seni."

Ruttu tõmbas Maria oma käe tema käest.

"Ei. Ei wõi. Nimelt, et meie laste peale mõtlei. Kui neid ei oleks — mina oleksin tõesti nii uhke, et emast siin alandada ei laseks — ja sellepärast nõuan ma —"

Ta sõna katkes; ukse tagast kajas wali, kare hää ja kargu löök.

Maria süda põksus ometi tahtmatult pelglikumalt, kui nüüd mana krahw Rüdigeri seltsis saali astus ja mõni hetk hiljem ka üks wanem daam ühe noore seltsis. See noor oli Lella, kes enese ümber riietanud ja punast

kleiti kandis. Võlum ja meetlem nägi ta wälja, nagu mõni kummaline efsootiline lill.

Ottokar hakkas kergemini hingama; ta lootis nüüd abi ja toetust. Maria toibus peagi ja kannatas uuriwad pilgud tragilt wälja. Noor neiu torfas talle eriti silma ta põlastama wiiji poolest, kuidas ta teda silmitses. Maria tundis warjatud waenlust, haawawat kõrkust.

See siis oligi Maria Wirberger, mõtles Lella, see kahwatu, murelik naine mustade silmadega, milleks wihnamantel seljas ja wilets kübar peas. Ta naeratas endamisi; ei, selle mõistlikeja poolt polnud tal oma noores ilus wähematti karta.

Maria ootas, et teda kõnetataks. Kõwasti hoidis ta poja käest kinni.

Wana krahw Allwörden kõhatas.

„Kuulsin praegu, et olete siia tulnud, madam, paraku ka, hm, et Teie meie ettepanekuid ei taha wastu wõtta.“

„Seda ei tee ma ka täna, härra krahw!“ wastas Maria kindla häälega.

„Jah, ma palun Teid, mis Te siis oieti tahate, Maria Wirberger?“

„Minu nimi on krahwinna Allwörden!“ tähendas Maria nime raskesti rõhutades, ja meelepahapuna tõusis ta palgele. „Ja see siin, minu poeg, on Teie pojapoeg, härra krahw.“

„Kui jultunud!“ süstas Lella nii kuuldawalt, et Maria seda pidi kuulma.

„Jultumuseks nimetate Teie seda, kui ma emast oma nimega nimetan?“

Maria waatas nüurelt ja rahulikult näkku Lellale, kes julges tema sömu armustada.

„Selleks just polegi Teil õigust, madam, mitte kõige wähematti.“ ütles wana krahw ärewalt. „Minu poeg on seda Teile külastuse puhul selgeks teinud!“

Ta pööras Rüdigeri poole:

„Palun, räägi sina ja seleta talle weel kord, kui ta sind oieti pole mõistnud.“

Rüdiger seisis üksikõikelt, käed waheliti rinnal, nagu ei puutuks see kõik teda; aga ta targad silmad panid kõik terawasti tähele.

„Olen oma arwanise juba amaldanud ja mul pole wiisiks midagi korrata,“ tähendas ta külmalt.

„Pole tarwis enam härra krahwi waemata, sest ma olen temast wäga hästi aru saanud.“

„Siis oleksite wõinud sest piinlikust külastusest loobuda,“ müristas wana krahw. „Mis Te siis weel tahate?“

„Mis ma tahan? Oma õigust. Oma laste isa. Tulin talle ta kohuseid meele tuletama. Digi kaks aastat on ta oma perekonnast kaugele jäänud.“

„Tema oli haiqe ja ei wõinud oma ümb-rufe kitsuses ja puuduses terweneda. Selle peale waadates olen ma temale kõik andeks annud, kui ta meie juures elab. Teie ja Teie laste eest tahame nuretseda.“

„Wäga lahke — kuid mina ei wõta armu-andeid wastu. Krahw Rüdiger tunneb minu mõtteid täpselt. Mina pole kellegi tülifaks läinud armuke, keda katsutakse rahaga rahuldada!“ hüüdis Maria wihafelt. „Ja mina ei loobu oma nõueteft oma mehe wastu. Loodetawasti teab Ottokar, mis ta mulle wõlgneb.“

Ottokar seisis piinlikus kohmetuses. Ta tundis Lella sundiwaid silmi — ja pidi seletama.

„Maria, ütlesin sulle emist kõik! Ole ometi see mõistlik naine, keda ma sinis alati olen imestanud.“

„Ja mina palusin sinult emist lühikeft ja wõi ei ütlemist! Sa põikafid kõrwale. Nüüd küsin ma sinult weel kord sinu perekonna juuresolekul: kas tahad tõesti heaks kiita seda hirmsat otsust, mis ju naise katab teotusega ja sinu lastelt rööwib ausa nime? Kas seletad siinagi meie abielu tühiseks ja ütled enese ilma pikema jututa minuft lahti, nagu oleksid wiimased wiisteistkümmend üheskoos möödasaadetud aastat sinu mälust täiesti kustunud? Siin, waata oma pojale, ja siis olgu sul see kurb julgus „jah“ ütelda!“

Räskiwalt, nõudwalt ja ühtlasi paludes waatas ta Ottokarile. Ta häälest kajas wihane meelepaha, kuid ta suunurkades wärises walu. Ja ta südemes elas weel ikka suur, andestaw armastus.

Ottokar pööras kõige piinlikumas kohmetuses kõrwale. Tal oli naisest kahju, kuid ometi oli ta temale wõõraks jäänud. Ja Lella meelitas ja andis märku — Lella, keda ta nii palawasti ihkas, et selle juures ära ununes kõik muu.

„Kometimäng!“ hüüdis Lella poolwaljusti.

Wana krahw nokutas heakskiitwalt.

„Madam, Teis on hea näitlejanna kaduma läinud.“

Karedasti, lõikawalt, täis pilget lõikas ta hääle läbi raske waheaja, mis Maria sõnadele järgnenud.

Maria wõpatas wihas ja walus. Kuid mõttis kõik oma jõu kofku, et mitte kaotada enesewalitsust. Ta ajas enese sirgeks ja ütles auwäärilikult:

„Haawatud naise ja ema tunded on Teile nii arusaamatud, et see teile näib olemat kometimäng, mis minu elule on ahastus! — — Ja sellele noorele daamile ei soowi ma mitte, et ta iial sarnast raskust saaks tunda, mis mina olen kannud!“

Ottokari poole pöördes jatkas ta:

„Miks on sul nii raske seda ainult sõna ütelda, mis lõpu teeb minu hädale?“

Walusa, arusaamatu inestusega nägi ta mehe wiivitust. Mis wõis see ometi olla, mis teda nii wäga oli muutnud?

Nüüd astus Cerif isa juure.

„Iha, mötle meie ja Loori peale! Ema räägib meiega alati sinust — oh, kuidas me sind oleme oodanud!“

Ottokar pani käed filmadele; ta kehast käis läbi wäri; ta hoigas.

Kartlikult filmisjes teda Lella. Kas sai ta pehmeteks, kui ta lapsed teda hüüdsid? Ei, seda ei tohtinud olla — temale kuulus tal! Ta jooksis tema juure ja pani oma käe ta käsivarrele.

„Ottokar,“ hüüdis ta tungiwalt, õrnasti, „Ottokar —“

„Lella,“ manitses etteheitlikult wana krahwinna, kes wana krahwi kõrwal istus ja seni oli waitinud.

Nagu soomused pudenesid Maria filmist. Ta nägi pilku, mis Ottokar Lellaga wahetas, ja jääkülms haaras ta südamesse. Nagu oleks wälk tema ette maaske löönud, nii halwas see nähtus tema mõtlemise.

„Ei wõi, Maria,“ ütles Ottokar tasakefi.

Suureks ja hirmumiseks läksid Maria filmad. Siis sellepärast — sellepärast! Püha Jumal!

Ta wankus ja kahmas tahmatult toe järele.

Kuid see kestis waid filmapilgu. Ottokar ei olnud wäärt nägema, kuidas ta tema pärast kannatas — Ottokar, kes tema ja ta lapsed ainult ühe teise pärast ära andis!

„Sa ei wõi, Ottokar? Tähendab: sa ei taha! Nüüd tean ma ka su tegutsemise õige põhjuse — mitte, et su wend wastu paneb wanema wenna kohuseid oma peale wõtma!“

Rüdiger jäi kuulama. Mis ütles Maria? Kas oli Ottokar tema warju pugunud, et ise oma omakasulisi soowe warjata? Ta astus mõne sammu tema poole, wihapuna näos, ja filmisjes teda terawasti. Kuid Ottokar wahitis põrandale ja ta käed mängisid närwilikult sammetijaki nõõpidega. Ühkesti ja nagu enesest-mõistetawalt seisis Lella tema kõrwal.

„— Mitte sellepärast ei salga sa meid ära,“ rääkis Maria edasi, „ei, waid sellepärast, et sa meie ära oled unustanud ühe teise pärast — seal selle pärast!“

Ta käega osutas Lellale, kes talle trotslikult wastu waatas ja pea selga ajas.

„Ja kui see nii oleks?“

„Teie pärast ei wabasta ma Ottokari — ei iialgi!“

Pilkawalt naeratas Lella.

„Wõite rõõmus olla, et Teid siin üldse weel sallitakse ja Teile uft ei näidata, nagu see Teiesugustele kõlbab!“ hüüdis ta kõledasti.

Maria seisis kahmatult. Wiimane kui weretilk oli ta näost kadunud. Hooti tõmbas ta hinge. Muutsatus tuli ta kõrist, kuna ta ringi waatas. Kas talle siis keegi appi ei tulnud? Kas pidi ta sihufese kuulmatu haawamise wastu wõtma? See, kelle kohus oli teda toetada, seisis temast kaugel, nagu oleks ühendus temaga teda alandanud. Minult Rüdiger astus Lella juure ja ütles talle tasakefi mõne-terawa sõna, millele noor neiu kõrgilt wastas; „Mis on Teil sellega asja?“ ja Rüdigeril järult selja pööras.

„Ottokar — sina — sina —“

Maria hää l murdus walus; ta pani käed näo ette.

„Waene ema! Läheme!“ ütles nüüd Cerif.

„Teist korda ei pea sind enam nii haawatama. Mina seda ei luba! Oh, et ma weel pole mees — —“ heledad piirad särasid tal silmis ja ta käed läksid rusikasse — „mul on isa pärast häbi!“

„Poiss on wäga nipsakas,“ laitis wana krahw. „Suurte inimeste küsimustega pole temal asja!“

„Aga oma ema ei lasse ma teotada,“ kähwas Cerif, „kui isa seda lubab! — Tule, ema, tule, läheme!“

„Ei, Cerif, kannata weel hetke aega! Kui me nüüd lahkume, tunnistan ma enese wõidetaks — ja sinu peale jääb teotus!“

Proua Maria pööras nüüd oma mehe poole; suuril silmil waatas ta temale otsa:

„Ottokar, mis ma nüüd tunda sain, lasen mind sinust wabatahlikult loobuda,“ — kas nägi ta sära Ottokari filmis? — „üht aga nõuan ma weel: et sa seadusliku abiellumise läbi minuga oma lastele annad nime, mis neile õiguse põhjal kuulub!“

Üldine wihastus. Minult Rüdiger ei lausunud sõnagi. Maria seisis uhkest ja ekstatamatult, lastes wihahoo enese üle lehwida. Tõstetud häälel jatkas ta siis;

„Siis wõime endid kohe jälle kohtulikult lahutada lasta, ja sina oled meist täitsa waba. Siis olen ma kõigega nõus ja ütlen enese püha-likult lahti kõigist nõudmistest sinu wastu.“

„See ei sünni iialgi!“ wihastas krahwinna. „Teie soow tähendab püha abielu jandiks alandada.“

„Ei, proua krahwinna. Iga ausastimõtlem inimene annab nulle õiguse. Kuidas pean ma muidu oma laste wastu õiglane olema?“

Suurates filmisjes wana krahw Mariat — mingisugune möte tärkas tema peas.

„Teie räägite laste eest, madam, keda armastate ja kelle eest Teie kõik teeksite?“

„Jah, minu lapsed peavad oma õiguse saama, enesest ma ei küsi.“

„Noh siis, madam, tulen ma Teile selles suhtes vastu. Meie kasvatame lapsed. Mina võtan nad oma lasteks. Usun, et see on kõige parem ja lihtsam lahendus.“

Maria vahtis talle tarretult otja; selle ettepaneku vastuvõtt tähendas nendest loobumist ja lahthüütmist.

„Ei, ei!“ filjatas ta ja võttis Geriku ümbert kinni; „lapsed jäävad minu juure!“

„Nii, nii. See on siis Teie ema armastus, mis valmis on oma laste eest kõik tegema? Siin oli Teil esimene võimalus oma rõhututud armastust teoga näidata ja Teie hakate vastu.“

Pilkavalt hakkas wana härra naerma.

„Küüd tunnen ma Teid, madam! Teie tahate waid oma auahneid kawatsumi teostada!“

Maria keha sirgus, ja läbitungivalt wiibisid ta silmad wanal, pilkawal näol oma ees.

„Teie teadsite täpselt, et minu vastus niisugune saab, härra krahw,“ wastas ta julgesti, „ja sellepärast tegitegi mulle selle ettepaneku. Et Teil õigus oleks mulle uusi etteheiteid teha! See pole Teie poolt sugugi Teie seisuse kohane, härra krahw! Ükski hea ema ei lahku oma lastest!“

„Ottokar, ma küsin sinult veel kord,“ pööras ta oma mehe poole, kas annab mulle selle taju, mis sinult palujin? Wammun sulle: veel samal tunnil, mil altari ees seisame, lahkun ma sinust. Sa ei kuule minust iial enam midagi!“

„See on võimatu! Jandiks ma kirikut ei tarwita! — Pealegi olen ma isa ettepaneku poolt. Gerik ja Doori kasvatatakse hästi ja seisusekohaselt; enesestmõistetawalt wõid nendega ühendust pidada. See on selles asjas minu wiimane sõna!“

Ottokar oli rääkinud kindlusega, mida tema juures mitidu polnud märganud. Lahendusele, mis ju ainus õige oli, polnud ta tulnud. Ja ta oli tämilik isale selle eest. Nii jäid talle lapsed, keda ta armastas. Geriku, selle piltilusa poisit peale, wõis iga isa uhke olla.

„Aga mina ei taha siia jääda!“ hüüdis Gerik. „Sinu käest isa ei wõta ma midagi vastu. Ma ei taha olla Allwörden, kui siis ta pean mõtlema nii, kuidas siin kõik mõtlewad! — Ara nuta, armas ema, meie jääme sinu juure.“

Ta silitas ema käsi ja waatas lapselikult armastusega ta kurwale näole. Siis jatkas ta:

„Tule, lähme koju!“

„Jah, ma tulen, mu poeg! Meil pole siin enam midagi teha. Ja ärgu tulgu su isale iial kahetsus, et ta meid on maha jätnud külmalt ja kõwastüdamlikult. Tema ise purustas sideme, mis meid ja teid ühendas. Tänaest päemast saadik pole tal enam lapsti.“

Ta võttis poja käest kinni, ja kuninglikul kõnnakul sammus ta uksest wälja.

— — —

Rüdigier oli peremaija käsu armud. Suurde eesjaali astudes nägi ta, kuidas proua Maria nõrkusega wõideldes suurele marmorkaminale toetus, silmad kinni, nägu suruuhawatu. Ruttu läks ta tagasi ja tuli kohe jälle ning pakkus talle klaasi weini.

Wäsinu ehmatas, võttis kõik jõu kofku ja tegi mõne sammu, ilma et teda tähele oleks pannud.

Rüdigier astus talle ette.

„Teie olete wäsinud, armuline proua, palun, jooge ja toibu.“

Wihane pilk tabas teda.

„Tänan, krahw Allwörden, aga minu pärast ärge nähke waewa.“

„Ma palun Teid!“

Rüdigier nägi rohkeat fära ta põskedel, sügawaid aukte ta silmade all — kõige suurema wäsinuse tundemärgid — proua Maria jõud oli otjas. Ta lihtas talle ette ühe istme, mida saalis palju oli.

„Ruhake filmapilk!“

Kuidas Maria mehe pärast kannatas! Juncelik, milline õnn sel pehmel, hellitatud mehel naiste juures oli; see nuttis ta kaotuse pärast, teine naeris hullus õnnes, et ta enese tema poole löönud!

Proua Maria lihtas sellegi lahuse tagasi. Nõtkuwal põlwil sammus ta wälisukse poole. Terrassi laiadest treppidest alla minnes sõitis kinnine tõld ette.

„Gerik,“ ütles Rüdigier poisile, „paluge oma ema, et ta tõlde tarwitaks. Tee jaama on pikk — tund aega selle wihmaga on võimatu!“

Poisis seisis kõheldes, enesega wõideldes. Uhkus keelas teda vastu wõtmast mingisugust lahust inimestelt, kes ta armast ema nii raskesti olid haawanud. Ja ometi peitus ta siidames armastus ja mure ema eest, isegi nähes, et ema ennast ainult weel waewaga jalul hoidis.

„Gerik, olge ometi mõislik.“

Õnn Rüdigier kästis seda peaaegu.

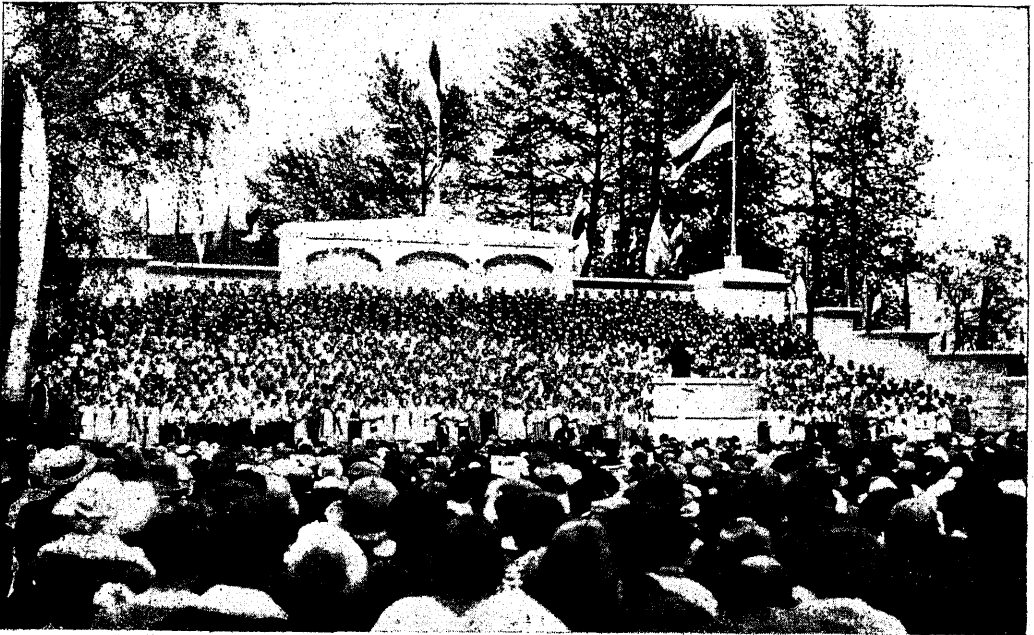
Kuid pois sai murest warsti lahti. Lõikawal häälel, kindlasti, lihtas proua Maria pakumise tagasi.

„Tänan Teid waewa eest! Aga mina ei

Wirumaa laulupidu.

Pidulik rongikäik Rakweres Pjkal tänawal. Eesotsas laulupeo toimkona.

Wirumaa laulupidu.

Üldkontsert. Juhatab hr. Rosenberg.

wõta Allwõrdenitelt midagi vastu — ja kui ma ka tee äärde kõngen! — Tule, Gerik!”

Ja nad sammusid woolawa wihma läes puiesteed mööda edasi. Äkki jäi Gerik seisma; tahtis nähtavasti tagasi pöörda. Kuid ema raputas pead ja läks edasi.

Rüdiger teadis kohe, mis asi poisi seisma pani. Ta saatis teenri neile wihamawarjudega järele, mis proua Maria ärewuses oli unustanud.

Siis läks ta tagasi wastuwõtusaali.

Sealt leidis ta veel kõik eest. Paistis kõnuni, nagu oleks teda oodatud. Wanad istusid. Ottokar käis rahutult edasi ja tagasi ning Lella istus aknalaual, wälja puiesteele wahtides, pilkaw naeratus hirmurate huulte ümber.

„Teie inimestelastus on suur, armas Rüdiger. Kuid see polnud sugugi kohane,“ pilkaski Lella. „Hispaania uhkusega liikati Teie tagasi — ja kutsjarit waewati ilmaaegu.“

„Kust saadik mõtleb Lella Flotmann sellele, et ka teenijaid saab „waewata“?“ küsis Rüdiger salwamalt.

„See oleneb ikkagi sellest, kelle jaoks teenijaid liikuma pannakse, mu armas!“ wastas Lella kõrgilt ja hüppas. aknalaualt maha. „Nii, nüüd pole wihamantliist ja lottkäbarast enam midagi näha.“ Ta raputas enmast pifut. „Jmesstan aimult, Rüdiger, et Te unustatud wihamawarju ise järele ei wiinud. See oleks wääri-

lit lõpueffekt olnud sellele inimesiarmastawale jandile, mida etendasite. Peaaegu näib nii, nagu oleksite sellesse naisesse armunud.“

„Teile, Lella, oleks tõesti kohasem waikida, kui nii jultunult mõtteid awaldada asjade kohta, millega Teil õieti midagi tegemist ei ole!“ ütles Rüdiger ärewalt.

„Minul midagi tegemist ei ole?“

„Ei, seft see kõik on waid Ottokari asi. Muidugi kufkus see oma osas haledasti läbi.“

„Kuidas?“ kähwas see firgeks ja aht puna ilmus ta näole, „kuidas? Selleläbi, et Teie soowidele vastu tuliu, ja —“

Rüdiger waatas talle terawasti otja, nii et Ottokar silmad maha löt.

„Tead täpselt, mis ma mõtlen! Kõige selle jaoks oleks võimalik olnud kohasemat ja kõlblikumat wiisi leida. Mind tabas Teie teguwis kõige piinlikumalt. Nagu tülika abipalujaga käisite Teie selle prouaga ümber; ei paktunud talle istetki. Wäljas minestas ta ära.“

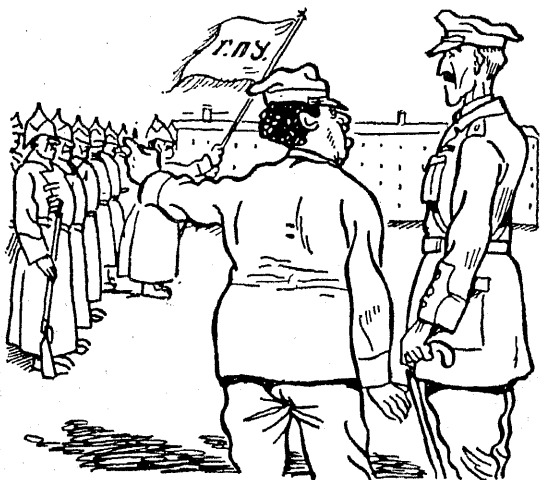
„See naine ise tahtnud teisiti. Tulime temale vastu,“ waidles wana krahw ägedasti. Paraku ei wõtnud ta mõistlikku nõu kuulda.“

„Tema oli ärritatud Lella põhjendamatuft wahелеastumisest ja arusaamisest, et Ottokar ühe teise temast paremaks arwanud. — Uga mis on kuul sellelega weel tegemist. Mina olen ses asjas wiimase sõna ütelnud.“

(Färqueb.)

Tõtt ja nalja.

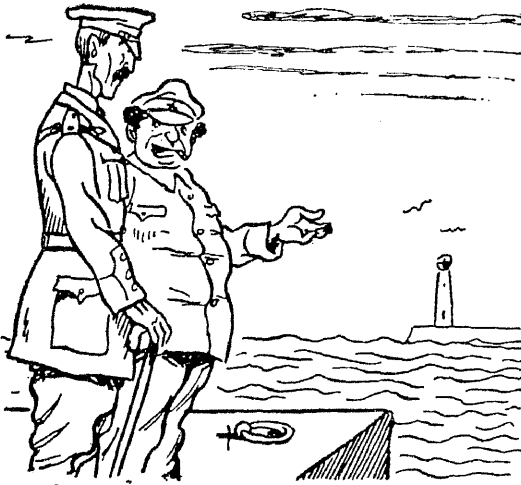
Nõukogude Wenemaa ja Inglismaa.

1. Meil on ka wägew sõjawägi — tsheka. . .

2. Ka meil on õhulaewastik. Teie ei näe teda? Ta on pilwede warjus.

3. Meilgi on oma weelune laewastik. Te-da pole näha. Ta on ju wee all..

4. Ka meil on wabrikud ja tehased. Neist ei tõuse suitsu? Kuid nad töötawad ju kõik elektrijõul.

5. Meilgi on oma söekaewandused. Teie ei näe töölisi? Nad on maa all..

6. Teie räägite, sir, Inglise asundustest? Ma wastan teile otsekohe: näidake mulle maailmas ükski maa, kus ei oleks — tänu meile — Wene asundust!

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.) Mk. 750.— | 1/4 aast. (6 nr.nr.) Mk. 225.—
 1/2 " (12 nr.nr.) " 400.— | 1 kuus (2 nr.nr.) " 80.—
 Üksiknumber 40 mk.; wäljamaale: 1/1 a. 900 mk., 1/2 a. 500 mk.

KUULUTUSTE HINNAD:

1/1 lhk.M.3500.— | 1/4 lhk. M. 900.—
 1/2 " " 1750.— | 1/8 " " 450.—
 1/3 " " 1200.— | 1/16 " " 225.—

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
 Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 11 (125)

Ristsõnademõistatuse seletus.

l	o	o	t	s	l	k	p	r	e	e	s
o	r	a	i	a	i	d					
e	i	k	n	i	l	s	u				
n	l	a	u	a	w	a	b	r	i	k	t
g	o	l	g	a	p	a	r	k	s		
e	a	m	s	w	w						
r	e	l	w	t	a	a	t	i	h	n	e
k	a	l	i	w	a	a	t	l	u	i	k
p	t	l	r	h	a						
i	r	o	o	m	u	u	l	t			
r	p	e	r	e	r	a	h	w	a	s	r
a	p	g	m	e	u	i	d	i	u		
k	e	e	h	t	ä	s	s				
k	a	l	j	u	a	o	p	r	u	u	t

Õigeid seletus isaatsid:

Tallinnast: K. Allisson, Arnold Aljas, Marta Aljas, Egon Awendt, K. Awendt, Anna Awendt, W. Alango, Th. A., Ada Altborg, Harald Aints, Erna Allmann, Agnes Aints, C. Beer, Heinrich Damm, E. Emann, Anna Haamann, H. Habak, W. Habak, Milla Jeromin, And. Janson, Elsa Juurik, Harald Johani, Arnold Johani, Mary Johani, H. Krause, Elly Kokmann, Rudolf Kiwirähk, Salme Kask, W. Kaber, Eduard Kirpson Ewalt Kuuskmann, Artur Kulo, H. Kuisk, J. Kuisk, Erich Kaljot, Aug. Kaasik, P. Kasik, Jaanus Kaik, Axel Kollist, Hilda Kibuwitz, Oskar Kanarik, E. Luuk, A. Lucius, Emilie Lindon, Ewa Lepp, A. Luige Felix Mauermann, R. Mõttus, M. Möller, J. Mõttus, Lydia Mauermann, Hed. Martinson, Ludmilla Naaris, Alike Otstavel, Alb. Pirn, Benita Pellin, Urwe Pakmann, F. Pakmann, Bernhard Prooso, F. P., Elly Pent, Ludmilla Rätsep, Ewad Raamann, Lisette Rumjantsev, M. Suisen, Erika Simtal, A. S-k, Lydia Siirmann, E. Steinmann, Herta Steinmann, F. Siimann, W. Talo, E. Talberg, Konst. Täht, S. Tomson, Ksenia Taht, E. Wiisberg, Fridolin Wildt, Harry Wildt, Elly Wend, Charlotte Weis, C. Weimann.

Tartust: A. Allas, Allas, R. Juhkenson, Olew Kruus, G. Koch, Ferd. Linask, H. Lorens, O. Peterson, O. Pedajas, Astrid Ratnik, E. Saar, Anton Soni, Rud. Solba, A. Sagur, Heinrich Tamberg, R. Urb, J. Urb, Karl Wahhi.

Pärnust: Uno Janson, H. Käger, Milda Küng, Inga Manglus, E. Mugra, M. Pokk, K. Seiler, L. Tugetam.

Wiljandist: A-ts, A. Mängel, M. Nöges, H. Oinas, Richard Pruuli, Hans Pruuli, J. Potter, Lydia Rähn, Ed. Riimak, Wictor Rebane, Leopold Taar, L. Takk, A. Wiru.

Tapalt: H. Beikmann, Ed. Emajõgi, E. Embach, A. Jantra, Karl Juul, Liine Juul, Huida Kiwirähk, B. Luuk, S. Lauton, E. Luuk, A. Markus, O. Markus, Meeta Normann, Aleksandr Rätsep, Robert Steinbach, Alex. Uist, M. Takk.

Narwast: M. Adosson, Bergmann, O. Dreher, Hilda Karlsbach, A. Kikmar, K. Laasik, O. Rotmann, Jakob Sakk, Karl Sakk, R. Ulm.

Rakwerest: Harry Kängsepp, Fritz Kask, L. Pender, J. Walter.

Jõhwist: Hans Palkmann.

Walgast: Olga Hiip, August Oinas, W. Treumuth, J. Utt, J. Winnal, H. Wilist.

Paidest: Miira Kalaiõgi, Alfred Michelson, Erich Michelson, Salme Wimberg.

Keilast: A. All-n, A. Ermann, A. Kutpri, Alfred Suurmees.

Kohtla Järwelt: Ferd. Anton, M. Siilenbakh.

Penojalt: Ilmar Mägi, Endel Mägi, Peeter Pint, Joh. Toom.

Kiiust: L. Hermann, Marie Tamberg, Joh. Tamberg, A. Tamberg.

Kuresaarest: A. Anio.

Kloost-rist: Art. Blunberg.

Tarakwerest: Erich Dorbeck.

Laupalt: A. Haas.

Jäärjast: H. Hints.

Kärust: Paul Ehelano.

Uue Wõidu: J. Werter.

Hallistest: Marie Haamann.

Haapsalust: R. Jeromin.

Raaskult: Joh. Janson, O. Lipstok, H. Lirstok.

Jõgewalt: E. J. Elmar Klausson, R. Terasmägi.

Toilast: W. Booter.

Hagerist: Anton Kasendorf, Johannes Ruuben.

Torist: H. Kalbus, H. Kiiet.

Wana Irboskast: Karl Mürisepp.

Karksi Nuiaast: Karin Karro.

Baltiskist: Aug. Kirsel.

Kärdlast: Agnes Küla, H. Karu.

Abjast: Hilda Kodil, J. Päril.

Alajõelt: Joh. Kask.

Nõmmelt: L. K. Anna Seemann, J. Söer A. Vait.

Waltust: L. Lutsberg, O. Lutsberg, Len. Lutsberg, Helgi Lutsberg, Ruth Lutsberg, Ethel Lutsberg.

Sindist: Heino Lorenberg, F. Tidrikson.

Sondast: Helmi Puurman, L. Petrow, J. Teder.

Jänedalt: W. Laasimer, K. Tandori.

Palamuselt: M. Lööke.

Kohilast: Natalie Mikker.

Türilt: O. Michelson, M. Toru.

Häädemeestest: Roosa Nurk, Anny Puusaar, Atsi Suits.

Urwastest: A. Pallits.

Riisepereest: R. Pilberg.

Kil. Nõmmelt: E. Rossmann, Leida Raud.

Saardest: Ee. Rossmann.

Tarwastust: H. Roosson.

Elwast: Silwia Tullf.

Sauclt: E. Sastok.

Saaremaalt: J. Silem.

Kurvaslust: H. Tamberg.

Agerist: M. Tsaan.

Kuremäelt: S. Uffert.

Hiiu Keinast: Rud. Tisler.

Üks lahendus ilma nimeta.

Neist võitsid loomisel: 1) **Radio detektor aparaadi Tõnison**, Tallinn, Lembitu tän. 14-5.; 2) **Mait Metsanurga - Jumalata, Aleksander Sild**, Tallinn, Tondi tän. 5-a. krt. 3.; 3) **R. Kangro-Pool - Kunst ja Moraal, Marie Haaman**, Hallistest.

„Romaan’i“ talitus.

Kooli-, noorsoo-, haridus- ja rahwaraamatukogu seltsidele.

Muretsege rahwale kohast kirjandust ja tehke raamat rahwale kättesaadawaks.

Selgitage rahwale raamatute wäärtust ja juhatage rahwast osa wõtma sellest walmu- haridusest, mida kirjandus pakub.

Tellides oma kogule raamatuid, pidage meeles, et

- „ROMAAN“ on tuumakam ja põnewam Eesti ajakiri ning pakub oma aasta- käikude näol määratud lugemiswara, mis ilalgi ei wanane;
- „ROMAAN“ wõimaldab kõige mitmekesisema waliku sisumõttes;
- „ROMAAN“ annab ülewaate maailma rahwaste kirjandusest;
- „ROMAAN“ on rahwalik ajakiri ja loetaw igapähele.

Üheski raamatukogus, mis peab rahuldama laiemaid lugejate ringe, ei tohi puududa ajakiri „ROMAAN.“

Aastakäik 1922, 576 suurt lehekülge, mille sisus leidub 7 romaani, hulk nowelle ja uudisjutte, 49 rahwuse kirjanikkude sulest maksab:

Röitmata 500.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 700.— marka.

Aastakäik 1923, 744 suurt lehekülge, mille sisus terweni 10 romaani, hulk nowelle ja lühemat kirjandust, 51 rahwuse kirjaniku sulest, maksab:

Röitmata 700.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 900.— marka.

Aastakäik 1924, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle ja jutustusi, 69 rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Röitmata 750.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 950.— marka.

Aastakäik 1925, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi hulga rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Röitmata 750.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 950.— marka.

Aastakäik 1926, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi hulga rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Röitmata 750.— marka. Ilu ja poolnahkköites 950.— marka.

Poolnahkköites (nahast selja- ja nurkadega, kuld seljakirjaga) aastakäigud on maitsekalt ja tugewasti köidetud ning eriti kohased raamatukogudele.

Iluköites (kalinkori-köites, kuld selja-kaanekirjaga ja ilustustega) aastakäigud on ilusamaks, wäärtuslikumaks raamatuks igas perekonnas ja alati kehased kinkimiseks.

„ROMAAN“ 1927 ilmub endiselt korralikult k-ks korda kuus. Sisu põnew, huwitaw ja elaw.

Tellimishinnad:

1/2	aastas (24 nr.)	750.— mk.		2 kuus (4 nr.)	160.— mk.
1/3	(12)	400.— "		1 (2)	80.— "
1/6	(6)	225.— "		Üksiknumber	40.— "

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmise aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAAN“i, tellimisi wõtawad westu ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBREID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

AASTAKÄIGUD on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid saada ei ole, tellige otse talitusest, kust Teile raamatud ilma iga lisamaksuta kätte saadetakse.

Ajakirja „ROMAAN“i talitus.

Tallinn, Müüriwahe tän. 16.